RADIO FREE EUROPE
EAST EUROPE RESEARCH & ANALYSIS

CZECHOSLOVAK UNIT

PŘEHLED TISKU

Číslo: 301 (XI.) Datum: 8.10.1968

OBSAH

SMENA - 28. AUGUSTA 1968 - MIMORIADNE VYDANIE str. 2

ROLNÍCKE NOVINY - 29. AUGUSTA 1968 str. 10

SMENA - 30. AUGUSTA 1968 str. 14

ECHO - 30. AUGUSTA 1968 str. 22

SMENA 31. AGUSTA 1968 str. 36

SMENA 3. SEPTEMBRA 1968 str. 47

2

DENNÍK SÚV CSZM

Mimoriadne vydanie

28. augusta 1968 — 40 hal.

SMENA - 28. AUGUSTA 1968 - MIMORIADNE VYDANIE

Čtyřstránkové vydání obvyklého novinového formátu.

Strana první:

Pod nápisem :VERNÍ ZOSTANEME" v záhlaví stránky je otištěn projev A. Dubčeka a jeho fotografie, jakož i Komuniké z moskevských jednání.

Strana druhá:

Otištěny výňatky z projevu Dr. Húsáka na mimoriadnom zjazde KSS, dále fotografie busty Danky Košaňové s tímto textem:

"Akad.soch. Ján KULICH, alureát št. ceny: Danka Košaňová - obeť (busta-portrét, hlína, 27. augusta 1968, nadživotná veľkosť)."

A dále tyto články:

Zasadá ÚV KSČS

Dnes o 10. hodine predpoludním sa opäť zišiel v pražskom závode Autopraga Ústredný výbor KSČS

MIMORIADNY ZJAZD KSS ROKUJE

V Bratislave pokračuje vo svojom rokovaní mimoriadny zjazd KSS

Vyhlásenie pražských novinárov

Pražskí novinári, zástupcovia pražských denníkov, rozhlasu a televízie, zhromaždení na tlačovej konferencii, boli zoznámení s moskovským komuniké, s prejavom prezidenta a vypočuli s pohnutím rozhlahový prejav s. Alexandra Dubčeka. Rozumeli sme dobre tomu, čo povedal i tomu, čo povedať nechcel, alebo nemohol. Cítime a rozmýšľame v tejto chvíli rovnako, ako vy všetci naši spoluobčania, rozmýšľame rovnako ako doteraz, pretože je nám známa plná vážnosť chvíle. Myslíme, že nie je iná možnosť ako konať až po chladnokrvnom zvážení tejto situácie a nedať sa v tomto okamihu ovládnuť iba citmi. V týchto hodinách rokujú naše najvyššie ústavné a politické orgány. Domnievame sa, že by bolo najvhodnejšie, aby ste svoju mienku poslali priamo týmto orgánom. Vo vedomí všetkého, čo poznáme, vás vyzývame, aby ste najmä túto noc zachovali rozvahu, dôstojnosť a chladnokrvnosť, aby sme spolu prežili tieto najťažšie hodiny.

Sme s vami, buďte s nami.

MINISTERSTVO VNÚTRA:

Za Dubčeka za Svobodu!

PRAHA — Včera vo večerných hodinách sa zišlo plenárne zasadnutie Hlavného výboru KSČS a Kontrolnej a revíznej komisie na centrále Ministerstva vnútra, aby zaujalo stanovisko k výsledkom rozhovorov našich predstaviteľov v Moskve, ako aj k prejavom súdruhov Svobodu a Dubčeka. Uvedomujúc si vážnosť súčasnej politickej situácie v našej krajine, plénum vyzýva príslušníkov centrály a všetkých súčastí Ministerstva vnútra v republike, aby svojou prácou osvedčili aj v budúcom ťažkom období vysokú politickú zodpovednosť a morálnu pevnosť na podporu všetkých opatrení prezidenta republiky a vrchného veliteľa ozbrojených síl ČSSR armádneho generála Ludvíka Svobodu, prvého tajomníka ÚV KSČS Alexandra Dubčeka, predsedu vlády a ministra vnútra na zabezpečenie pokoja, poriadku a úplnej normalizácie pomerov v našej vlasti a rovnako ako v uplynulom období preukázali vernosť legálnym predstaviteľom štátu a strany. Vysoko si vážime neochvejnosť jeho postoja, mravnú silu, osobnú statočnosť a vysokú politickú zodpovednosť u súdruhov Svobodu a Dubčeka za osudy našej krajiny a jej ľudu a bez výhrad sa stotožňujeme s ich prejavmi. Veríme, že vyčerpali všetky možnosti pre dané východiská a vytváranie priestoru pre obnovenie plnej suverenity našej krajiny a pokračovanie demokratizačného procesu. Súdruhovia Svoboda a Dubček, veríme vám! A sľubujeme, že svojou celou činnosťou budeme sledovať iba prospech nášho ľudu.

PRACUJEME ZA MIMORIADNE ŤAŽKÝCH PODMIENOK. PROSÍME VÁS, MILÍ NAŠI ČITATELIA, ABY STE PREPÁČILI TLAČIARENSKÉ CHYBY.

REDAKCIA

Strana třetí:

Čo vám dnes povedať...

Po troch dňoch opäť píšeme toto prevolanie v našej redakcii a napriek tomu je nám smutno. Možno smutnejšie, ako v tú prvú noc, keď sme sa prebudili do hrmotu tankov a obrnených vozidiel. Smutno a úzko pri srdci nám bolo aj po tieto dni, keď naši legálni predstavitelia rokovali za nás v Moskve. Oni žili s nami, s našimi pocitmi, poznali našu situáciu a my sme poznali ich. Bohužiaľ, dokázali sme sa aj vžiť do atmosféry, v ktorej rokovali.

Našich predstaviteľov sme mali stále pred očami, ich portréty zdobia každú ulicu, každý dom. Predstavte si, milí mladí priatelia, čo len na chvíľu, že na ich mieste by bol niektorý z nás. Čo by sme robili? Ako by sme bojovali, polemizovali a najmä vysvetľovali. O to ťažšie sa pracovalo tak statočnému a čestnému človeku, rokmi zďaleka nie mladému nášmu prezidentovi. Hrdina Sovietskeho zväzu i ČSSR, bojovník za slobodu a ľudské práva vždy, aj v najkrutejších časoch fašizmu, i za čias osobnej tragédie a invektív voči jeho osobe, bol, je a zostal hrdý. Nikdy neporušil morálne zásady a charakterové princípy. I keď výsledky rokovania sú kruté, my všetci mu veríme, že viac sa robiť nedalo.

Aké môže mať pocity človek s najčistejším srdcom komunistu, akým je Alexander Dubček? I keď na „legálne" rozhovory odchádzal legálny premiér nie práve najprimeranejšie, my veríme, že pri rokovaniach sa správal a bil za pravdy našich národov viac ako čestne, viac ako statočne.

Celá zem si vydýchla, keď sa vrátili. Vydýchli sme si všetci a očakávali prvé naozaj overené a presne správy od ľudí, ktorí nás doposiaľ nikdy a v ničom nesklamali. Hovorili zrozumiteľnejšie ako diplomatických kľišé štylizované obligátne komuniké. Čo nebolo medzi riadkami tohto vyhlásenia, dopovedali sami. Veríme im, že viac sa robiť nedalo, že osud zeme, osud každého z nás bude závisieť od našej práce a od nášho správania sa v týchto ťažkých a osudových chvíľach. Nekonkrétne slová komuniké budú musieť naši predstavitelia konkrétne uplatňovať. Môžbyť u niektorých ľudí stratia aj na popularite. Môže sa stať, že človek, ktorý začal chápať a zaoberať sa politikou až v týchto dňoch, nakoniec neuverí našim najobľúbenejším politikom a komunistom, akých kedy naša republika mala v čele...

Verme ďalej, priatelia, lebo našťastie máme komu veriť. Niet populárnejšej komunistickej strany na celom svete, ako je naša. Niet populárnejších národov, ako sú naše, o ktorých v týchto chvíľach hovorí celý svet. Predovšetkým preto, že sme nesklamali, že sme bojovali netradičnými zbraňami dôvtipu, umu i srdca.

VAŠA SMENA

Plénum SÚV ČSSM v Banskej Bystrici

Jednotne a jednoznačne

BANSKÁ BYSTRICA — V utorok sa zišlo v Banskej Bystrici plenárne zasadnutie Slovenského ústredného výboru ČSZM, na ktorom sa zúčastnili aj ďalší zväzácki funkcionári. Hovorilo sa na ňom o situácii, ktorá sa vytvorila na Slovensku a v republike v uplynulých dňoch. Bolo to plénum tiché, bez potleskov, pri referovaní členov o situácii a udalostiach v niektorých slovenských mestách a o tragických udalostiach až hrozivo mlkve. Veľa sa nediskutovalo, reč každého bola stručná a jasná, nebolo si treba veľa vysvetľovať — opäť sa ukázalo, že slovenská mládež vie veľmi dobre a presne, kde je v prípade potreby jej miesto a čo má robiť.

Účastníci plenárneho zasadnutia si minútou ticha uctili pamiatku tých, ktorí v uplynulých dňoch padli. Boli to prevažne mladí ľudia. Preto vzišiel z pléna návrh postaviť im neskôr pamätník a začať naň už teraz zbierku medzi mládežou. Schválili sa aj návrh, aby sa všetci mladí, ktorí padli, zapísali do Knihy cti SÚV ČSZM. Člen pléna Ján Rusnák okrem iného vyhlásil: „Za to, že doteraz nie som členom komunistickej strany, vďačím aj „malému Novotnému" z nášho závodu, ktorý mal diametrálne odlišné názory než ja a mnohí iní ľudia. Dnes sa však do strany hlásim a prosím súdruhov, aby mi to umožnili."

Na zasadaní pléna bolo aj sedem súdruhov, ktorí s výtečným prospechom absolvovali v minulých rokoch ústrednú komsomolskú školu v Moskve — všetci sa rozhodli vrátiť diplomy.

V liste delegátom mimoriadneho zjazdu KSS tlmočia vôľu slovenskej mládeže, že neuznávajú nijaké iné, než legálne orgány strany a štátu a demokraticky zvolených funkcionárov, ktorí sú na ich čele a žiadajú čo najskôr narmalizovať u nás situáciu a pokračovať v nastúpenej ceste rozvoja socialistickej demokracie. Kladne sa plénum vyjadrilo k oznámeniu podpredsedu Ústredného výboru ČSZM Rudolfa Belana (uverejnili sme ho v utorok) a odpovedalo listom českej mládeži, v ktorom ubezpečuje o bratskej vernosti a jednote.

V Banskej Bystrici sa v povojnových rokoch niekoľkokrát zišla mládež a rozhodovala o sebe, o svojom postavení v spoločnosti, vyjadrovala sa k politike a momentálnej situácii. V utorok 27. augusta to bol opäť rozhodný a jednoznačný hlas predstaviteľov a zástupcov slovenskej mládeže na podporu politiky, ktorú začala naša strana a štátne orgány po tohtoročnom januári a snaženiu, na čele ktorého stoja súdruhovia Dubček, Svoboda, Ing. Černík a ďalší predstavitelia strany a štátu.

List českej mládeži

Bratia a sestry,

prijmite od nás, predstaviteľov slovenskej mládeže, vrelé bratské pozdravy z Banskej Bystrice, z mesta Slovenského národného povstania, ktorého 24. výročie si v týchto dňoch pripomíname v situácii, akú sme si nikdy ani nepredstavovali.

Tak ako naši otcovia v povstaní ukázali svetu, že náš ľud sa nikdy nezmieri s násilím, aj dnešná slovenská mládež v týchto osudových chvíľach našich národov každodenne dokazuje, že hodná odkazu svojich otcov bráni slobodu, samostatnosť a zvrchovanosť našej republiky.

Už doterajšie dni dokázali, že česká a slovenská mládež je v ňom jednotná.

Slovenská mládež vám odkazuje, že nikdy nedovolíme komukoľvek narušiť jednotu našich bratských národov. Pevne sa stavíame za jednotnú a slobodnú ČSSR a budeme za ňu bojovať všetkými silami a schopnosťami.

Sme s vami, buďte s nami!

Banská Bystrica, 27. 8. 1968 Plénum SÚV ČSZM

Návrh na Hrdinu ČSSR čs. rozhlasu

Plénum SÚV ČSZM veľmi vysoko oceňuje prácu Československého rozhlasu v uplynulých dňoch. Pracovníci rozhlasu svojou obetavou, vlasteneckou a veľmi riskantnou činnosťou zjednocovali naše národy. Československý rozhlas sa zapísal veľmi významne do našich dejín. Zapísal sa ako veľmi potrebný pravdivý informátor, obetavý a zjednocujúci organizátor, ako významný bojovník za slobodný, nezávislý rozvoj našej vlasti — zvrchovanej Československej socialistickej republiky. Mládež si bude vždy vysoko ceniť a vďačiť pracovníkom Čs. rozhlasu uza ich hrdinský postoj v pohnutých a ťažkých chvíľach našich národov. Mládež v ňom vidí priťažlivý vzor pre svoje konanie. Preto plénum SÚV ČSZM navrhuje prepožičať Čs. rozhlasu titul a zlatú hviezdu Hrdinu ČSSR.

Banská Bystrica, 27. 8. 1968 Plénum SÚV ČSZM

Kolektív redaktorov Smeny, ktorý v uplynulom týždni vytváral naše noviny, sa k tomuto návrhu rád a z duše pripája.

Z DOMOVA ● ZO SVETA ●

● 250 tisíc podpisov vo Francúzsku

Protest proti okupácii našej republiky vyslovil Výbor pre podporu Československa, ktorý vznikol vo Francúzsku. Získal do štvrť milióna podpisov.

● Výzva k OIRT

Československý rozhlas so svojím legálnym vysielaním vyzýva všetky členské štáty OIRT, aby všetky programy šírili len na medzinárodne pridelených kmitočtoch. Československý rozhlas sa snaží aj za mimoriadnych podmienok pracovať v medziach platných dohôd o kmitočtových pásmach a urobí všetko, aby zamedzil interferenčné rušenia.

● 50 tisíc v Chicagu

50 000 našich krajanov manifestovalo v Chicagu na podporu spravodlivého boja československého ľudu a proti okupácii ČSSR. Účastníci manifestácie, srdečne pozdravovaní miestnym obyvateľstvom, prevolávali heslá na podporu legálnych predstaviteľov — Svobodu a Dubčeka.

● Vrátia vyznamenania

Vojaci — členovia Združenia zahraničných účastníkov II. svetovej vojny z Mariánskych Lázní, rozhorčení nad nezákonnou okupáciou Československa vojskami Varšavskej zmluvy prehlásili, že odmietajú nosiť vyznamenania štátu, ktorý pošliapal ideály, za ktoré bojovali a rozhodli sa vrátiť ich tým, ktorí im ich udelili.

● NKVD v Trenčíne?

Ešte v nedeľu popoludní priviezli obrie vrtuľníky Mi 6 asi 150 civilných osôb do obce Zamarovce neďaleko Trenčína. Boli to pravdepodobne príslušníci sovietskej tajnej polície NKVD. Na železničnom prechode pri Opatovej neďaleko Trenčína, domáhali sa sovietski okupanti otvorenia železničných závor streľbou do vzduchu. Letište v Trenčianskych Biskupiciach je obsadené skupinou tankov a obrnených vozidiel. Pristávajú na ňom stavične nové a nové vrtuľníky s ďalšími posilami.

● Rozvaha

Je tomu práve týždeň, čo sme si včera večer želali kľudnú a dobrú noc. A ani zďaleka sme netušili, aké ťažké dni nás čakajú. Dni vzrušenia, utrpenia a neprespaných nocí. Po siedmich dňoch sme včera sedeli v noci znova a znova sme si opakovali tak ako mnoho ráz predtým, že i naďalej je nám potrebná rozvaha, rozvaha do dní, ktoré nás ešte čakajú.

● Obsadené kasárne

Bratislavské Dukelské kasárne, kasárne ŽTU, kasárne pohraničnej stráže na Košickej ulici atď. sú obsadené jednotkami piatich armád Varšavskej zmluvy. Okolie Dukelských kasární a ŽTU je plné tankov. Prístupovú cestu k Dukelským kasárňam strážia sovietski samopalníci. Stav sa úplne prieči rozkazu hlavného veliteľa vojsk Varšavskej zmluvy na území ČSSR.

Z DOMOVA ● ZO SVETA ●

Hlasy za Dubčeka, za Svobodu

Pracujúci národného podniku Kablo Kladno píšu:

Vyzývame všetkých pracujúcich — komunistov, všetkých Čechov a Slovákov, aby nedopustili narušenie jednoty, ktorá tak pomohla našej delegácii pri ťažkom rokovaní v Moskve. Pochopili sme prejav nášho prezidenta súdruha Svobodu a ubezpečujeme jeho, mimoriadny XIV. zjazd strany, vládu republiky a Národné zhromaždenie príkladnou podporou, prácou, kľudom a disciplinovanosťou. Nedáme sa vyprovokovať nikým, ani cudzími provokatérmi, k neuváženostiam, ktoré by mohli cudzie armády využiť vo svoj prospech a vytvoriť nenormálnu situáciu, čím by zdôvodnili svoj pobyt v našej socialistickej republike.

Ubezpečujeme súdruhov Svobodu, Dubčeka, Černíka, Smrkovského, Kriegla, Císařa, že provokáciám dokážeme čeliť. Obraciame sa na všetok náš ľud s výzvou tento spôsob boja uplatniť na každom mieste.

Nech žije náš prezident, vláda, Národné zhromaždenie, Národný front a Ústredný výbor KSČS! Pravda musí zvíťaziť.

* * *

Vážený súdruh Dubček, vypočuli sme tvoj utorkový prejav, pochopili sme ťa, ďalej Ti plne dôverujeme a veríme.

Za pracovníkov Ministerstva baní Celozávodný výbor KSČS.

My, komunisti, príslušníci Správy vojenskej kontrarozvedky, sme vypočuli prejavy súdruhov Svobodu a Dubčeka. Prihlásili sme sa k výsledkom januárového a aprílového a májového pléna ÚV KSČS, stáli sme pevne s naším ľudom v posledných dňoch. Chápeme, že rokovania vedené v Moskve, neboli ľahké. Pochopili sme výzvy súdruhov Svobodu a Dubčeka, prejavujeme obidvom neustále plnú dôveru a urobíme všetko, aby sme splnili, čo od nás očakávajú k zabezpečeniu normalizácie života v našej vlasti.

* * *

Pracovníci národného podniku ČKD v Karlíne vyjadrujú plnú podporu súdruhovi Alexandrovi Dubčekovi.

* * *

Závodná organizácia KSČS z Poľany Neratovice vo svojom stanovisku zdôrazňuje, že od začiatku ťažkých dní stáli všetci pracujúci tohto závodu za Svobodom, Černíkom, Dubčekom a Smrkovským. Výsledky vyjadrené v oficiálnom komuniké chápu ako dôsledok obáv našich predstaviteľov o osudy obidvoch našich národov a o životy našich občanov. Vyzývajú všetkých komunistov i ostatných občanov, aby zachovali úplný kľud a rozvahu. Svoje požiadavky prerokujú rozhodne, ale demokratickou cestou, aby nedali dôvod k zásahom prítomných armád. S nesmiernou úctou oceňujú neratovickí čestnosť súdruha Dubčeka, ktorý otvorene povedal, aká je naša situácia ťažká. Napriek všetkému, čo ju robí skoro neznesiteľnou, budú podporovať Dubčekovu politiku tak, ako ju vo svojom prejave vyjadril.

* * *

„Plne za vami stojíme, súdruh Dubček, stojíme za Ústredným výborom KSČS, zvoleným na XIV. zjazde KSČS. Máte našu plnú dôveru."

Podpísaná ZO KSČS VÚ 4305 Opava.

* * *

Rada MsNV v Opave na svojej včerajšej mimoriadnej schôdzi so záujmom a s pocitom zodpovednosti vypočula prejav súdruha Dubčeka a súdruha Svobodu, v ktorých oboznamovali našu verejnosť so závermi moskovských rokovaní. Obyvatelia Opavy stoja za politickou líniou vytýčenou v týchto prejavoch, tak ako stáli i za líniou našej delegácie v čase jej ťažkého rokovania v Moskve. Rada MsNV v Opave chce urobiť všetko pre konsolidáciu života v meste. Prispeje tým v súlade oboch prejavov k úplnej konsolidácii pomerov v celej republike a skorému odchodu cudzích vojsk z nášho územia.

* * *

Príslušníci VÚ 77-228 v Prahe sa zišli hneď po prejave súdruha Dubčeka a prijali stanovisko, v ktorom vyslovili okrem iného názor, že udalosti, ktoré sme prežívali, boli omylom. Súhlasia so stanoviskom **Alexandra Dubčeka, s vládou Oldřicha Černíka a stanoviskom prezidenta a svojho najvyššieho veliteľa armádneho generála Ludvíka Svobodu. Príslušníci tohto útvaru sľubujú, že za nimi budú aj v súčasnom období za všetkých okolností pevne stáť.**

* * *

Drahý súdruh Dubček, ďakujeme Ti za statočný postoj v najťažších chvíľach našej republiky. Vyslovujeme Ti plnú dôveru a podporu v nastávajúcich ťažkých dňoch, — píšu vo svojej rezolúcii pracovníci Výskumného ústavu mechanizácie a automatizácie v Novom Meste nad Váhom a OV KSS v Trenčíne.

* * *

Udalosti posledných dní spôsobili v PS v Banskej Bystrici veľké straty. Vedenie podniku vyzýva preto všetkých robotníkov, montážnikov, majstrov i stavbyvedúcich a všetkých ostatných pracovníkov na odpracovanie mimoriadnych „dubčekovských" smien, ktoré sa uskutočnia v sobotu 31. augusta a 7. septembra.

* * *

Mimoriadne cenný je hlas jednej z najväčších osobností nášho športového života, niekoľkonásobného olympijského víťaza Emila Zátopka, ktorý vyjadril svoju plnú dôveru v našich najvyšších predstaviteľov štátu a KSČS. Povedal o nich, že oni dnes vedia omnoho lepšie ako my, čo treba robiť.

Armáda ako jeden muž

Vojenská rada ministra národnej obrany vypočula rozhlasové prejavy prezidenta republiky Svobodu a prvého tajomníka ÚV KSČS súdruha Alexandra Dubčeka a informáciu ministra národnej obrany súdruha Dzúra o výsledkoch rokovania v Moskve.

S vedomím vážnosti vojensko-politickej situácie a zodpovednosti pred ľudom tejto krajiny vyzýva Vojenská rada všetkých príslušníkov čs. ľudovej armády a všetok náš ľud k jednotnej podpore vedenia KSČS na čele so súdruhom Dubčekom, prezidentom republiky, vládou a NZ. Vyzýva všetkých príslušníkov československej ľudovej armády, aby i naďalej disciplinovane plnili rozkazy prezidenta, svojho najvyššieho veliteľa i ministra národnej obrany.

* * *

K príslušníkom našej armády sa obracia Hlavná politická správa československej ľudovej armády týmito slovami:

„S napätím sme očakávali výsledky rokovania v Moskve. Nerobili sme si ilúzie. Teraz vás všetkých vyzývame: podporte stanovisko súdruha Dubčeka, ktoré v súčasnej dobe je jediným východiskom! Zachovajte kľud a rozvahu! Vaše myšlienky nespútavame. Vaše činy však musia byť vysoko zodpovedné. Žiadame vás o to za Dubčeka.

* * *

Komunisti z Vojenského veliteľstva pražskej posádky vypočuli najprv popoludní komuniké z moskovskej porady a prijali k nemu rezolúciu, ktorej tón bol veľmi rozhorčený. Keď potom počuli úprimné slová Alexandra Dubčeka, stiahli túto rezolúciu a pripravili nové realistické stanovisko.

Majú aj dôveru mladých

Vedenie ÚV ČSZM a predstavitelia detských a mládežníckych organizácií vydali včera v Prahe prevolanie, v ktorom sa obracajú k našej mládeži. Hovorí sa v ňom o. i.: „Našou povinnosťou je doteraz, v tejto tak ťažkej a nepochopiteľnej chvíli vytvárať legálnym orgánom a predstaviteľom nášho štátu také podmienky pre ich prácu, aby sa čo možno v najkratšom čase skonsolidovala situácia v celom našom štáte a aby posledný cudzí vojak opustil našu vlasť. Dávame ešte raz svojim predstaviteľom prezidentovi Ludvíkovi Svobodovi, súdruhom Dubčekovi, Smrkovskému a Černíkovi, ako aj ďalším progresívnym činiteľom, riadne zvoleným na XIV. zjazde KSČS svoju dôveru a podporu". Súčasne s vedením ČSZM a ostatných mládežníckych a detských organizácií sa k tomuto stanovisku pripojuje aj Zväz vysokoškolského študentstva, ktorého predstavitelia zdôrazňujú potrebu podpory mladých ľudí našim predstaviteľom.

Pozdrav od Husáka a Novomeského

Včera večer po skončení 1. dňa rokovania mimoriadneho zjazdu KSS stretol sa náš redaktor so súdruhmi dr. Gustávom Husákom a národným umelcom Ladislavom Novomeským. Odovzdal im naše včerajšie mimoriadne noviny a tlmočí všetkým čitateľom Smeny úprimný pozdrav oboch osobností.

Strana čtvrtá:

Pokračování a dokončení Dubčekova projevu z první strany, Výzva představitelů ČSSR k občanům republiky a tyto články:

Vyhlásenie ÚV KSČS zvoleného XIV. zjazdom strany

Verte nám, buďte s nami!

PRAHA — Naše vedenie prijíma s pocitom sklamania komuniké o rokovaní našich predstaviteľov v Moskve. Zdieľame tieto pocity a plne prežívame vážnosť týchto chvíľ. Ustupujeme presile, ale nikdy sa nevzdáme požiadavky suverenity a slobody. Chápeme ťažkú situáciu, v ktorej súdruh Dubček a ostatní súdruhovia v Moskve pracovali, dlhší čas oddelení od nás. Súdruhovia, bratia, priatelia, nezúfajte, nie je všetkým dňom koniec! Socializmus s ľudskou tvárou zostáva stále poslaním našich národov. Nepodarilo sa zvrhnúť našu legálnu vádu, zničiť náš politický systém a natrvalo okupovať našu vlasť. Váš hrdinský postoj v posledných siedmich dňoch umožnil mnohé zachovať pre budúcnosť. Vyzývame vás v mene jednoty, ktorá nás v uplynulých ťažkých dňoch spájala, zachovajte pokoj, hrdosť a rozvahu. Ústredný výbor rokuje a rozoberá situáciu. Urobíme všetko, čo je v našich silách, aby sme spoločne našli východisko a pomohli vytvárať podmienky pre budúcnosť našich národov. Verte nám, buďte s nami! My sme s vami!

Platia len rozkazy prezidenta

PRAHA — Vojenská rada Ministerstva národnej obrany Ing. Martina Dzúra vyzvala včera, po jeho návrate z Moskvy, všetkých príslušníkov Čs. ľudovej armády, aby i naďalej počúvali iba príkazy svojho vrchného veliteľa, prezidenta republiky armádneho generála Ludvíka Svobodu.

KOMENTÁR KARLA JEZDINSKÉHO

Mandát miliónov stále platí

Prežili sme ďalší kritický deň našich novodobých dejín. Dočkali sme sa návratu našich najvyšších predstaviteľov, vypočuli sme tak moskovské komuniké ako aj prejavy súdruhov Svobodu a Dubčeka. Asi by som sa mýlil, keby som predpokladal, že my všetci, teda by aj my, prekypujeme spokojnosťou.

V určitých vyostrených momentoch dejín sa očakávajú jednoznačné rozhodnutia. Teda ono „buď – alebo". Často nemôžeme však odhadovať, čo by bolo ono „buď" a čo by bolo oným „alebo". Nachádzame sa všetci v určitej reálnej situácii, ktorá môže byť a rovnako i naďalej je nepríjemná, ku ktorej môžeme mať svoje celkom jasné stanovisko, zodpovedajúce nášmu rozumu i svedomiu, avšak i tak táto situácia zostáva reálnou situáciou. V našej krajine sú zatiaľ ešte cudzie vojská. Ešte nie je zažehnané ono nebezpečenstvo najzávažnejšie, za ktoré, aspoň ja osobne, považujem možnosť krvavých konfliktov, za ktoré by sme, povedzme, nezodpovedali, ale o ktorých šírke a nevyberanosti si hádam po tom, čo sme prežili a prežívame, nemusíme robiť žiadne ilúzie.

Obidva naše národy stáli v jednote, akú história tohto storočia u nás nepozná, za Ludvíkom Svobodom a Alexandrom Dubčekom. Podporovali sme ich my, rovnako ako vy vo fabrikách, či na poliach. Nepoznáme, samozrejme, všetky okolnosti, ktoré sprevádzali dlhé rokovania v Moskve, ale z toho, čo sme počuli a niekde možno len vycítili, môžeme hádam nadobudnúť oprávnené presvedčenie, že títo naši predstavitelia vyčerpali všetky ľudské možnosti, aby obhájili tvárou v tvár mocenským prostriedkom jednoznačný názor drvivej väčšiny obyvateľov tejto krajiny. Bolo treba vyvracať predovšetkým teóriu o latentnej kontrarevolúcii a hádam to, že tento termín chýba v komuniké, ktoré bolo samozrejme formulované tak, aby vyhovovalo aj druhej strane, možno považovať za nádejný bod. Naši predstavitelia museli zrejme vynaložiť nemálo úsilia, aby presvedčili svojich partnerov, že sú skutočne sami schopní rozhodovať a riadiť svoju krajinu a tie státisice podpisov, ten veľký mandát miliónov, ktoré sme im v uplynulých dňoch dali, boli pre nich tou najväčšou posilou. Vrátili sa teda nazad i s tými, o ktorých osud sme sa najviac obávali a obrátili sa na nás s výzvou, ktorej by sme, myslím, mali rozumieť. Nemali by sme umožniť nikomu, aby mohol znova predkladať obvinenia, že ani Ludvík Svoboda, ani Alexander Dubček nie sú schopní vysvetliť svojim národom podstatné veci a že ich úsilie náležite nerešpektujeme. Práve na toto obvinenie sa možno ešte čaká. A poskytnúť sebamenšiu zámienku by potom bola veľmi zlá služba tým, s ktorými sme stáli v uplynulých dňoch v jednom bojovom fronte. Ľud tejto krajiny sa samozrejme musí vysloviť ku všetkému, čo jeho predstavitelia dohodli, musí však vyčkať ďalšie konkrétne fakty, upresnenie toho, čo bude. Je na Oldřichovi Černíkovi, aby nám oznámil konkrétne opatrenia vlády smerujúce k tomu, aby vládu veci našich prebrali opäť naše orgány. Je na Jozefovi Smrkovskom, ako predsedovi NZ, aby v rámci ústavných práv zabezpečil, aby NZ bolo znova najvyšším predstaviteľom ľudu tejto republiky. A pokiaľ možno, aby pritom neasistovali tanky. Hovorili sme v uplynulých dňoch mnoho ráz, že našou najväčšou zbraňou je rozvaha, lebo práve ona v našej krajine rozbíja všetky teórie o nutnosti extrémneho zásahu, teórie o našej neschopnosti riešiť svoje vlastné problémy. Ak zachováme túto rozvahu aj naďalej a ak umožníme našim orgánom, aby ju mohli predkladať ako dôkaz, pomôžeme im v miere najvyššej k plneniu ich zákonných funkcií. Nová, a pritom ešte stále abnormálna, situácia nahromadila obrovské množstvo problémov, ktoré bude treba postupne a s krajnou opatrnosťou riešiť. Tak, aby skutočne zodpovedali našim záujmom. Môžeme si vybrať: riešiť ich s Ludvíkom Svobodom, Alexandrom Dubčekom, s nami so všetkými, i keď za veľmi sťažených okolností, alebo môžeme si vybrať možnosť, že ich za nás bez ilúzií a zbytočných obľadov budú riešiť iní. Prihováram sa za tú prvú možnosť. Rád by som pripomenul to, čo som v minulých dňoch opakoval už niekoľko ráz – totiž, že výsledkom tak vážneho stretnutia, ktorým sme práve prešli a najmä s obľadom na zrovnanie síl, ktoré sa tu stretli, nemôže byť nič iné, ako určitý kompromis. Ak sa podarí pod tlakom ľudu a rozvahy dostať cudzie vojská zo stredu našich miest, zamedziť nezmyselnú streľbu, nie je to hádam viac ako ideálne? Ale je to predsa iba prvý krok na ceste k cieľu konečnému, k ich úplnému stiahnutiu. O uskutočnenie tohto konečného cieľa budú podľa svojho sľubu sa snažiť i najvyšší predstavitelia tejto krajiny. Chcel by som ďalej dodať, že do nášho stredu sa ani v tejto dramatickej chvíli nevracajú skompromitovaní politici, podpísaní na komuniké a dúfajme, že aj to je iba ich posledný písomný návrat. Mali by sme to rovnako považovať za úspech a málo by nás to posilňovať vo vedomí, že naše vládne problémy budeme teraz riešiť iba s tými najlepšími ľuďmi. Musíme samozrejme aj my, všetci na svojich pracoviskách, usilovať o úplnú normalizáciu našich miestnych pomerov, lebo beh života je zbraňou najsilnejšou a je v súčasnej chvíli aj bojovou akciou, pretože mnohí z tých, ktorí s nami nesúhlasia, by mali radi pravý opak. Najviac by si želali, aby sme práve teraz podľahli citu, panike, hoci aj oprávneným vášniam, keby sme nerozvážnymi a nekoordinovanými výzvami dokazovali, že nie sme schopní postupovať jednotne a naďalej v súlade s najvyššími legálnymi predstaviteľmi tejto krajiny. Nemôžeme samozrejme zodpovedať za všetko, pretože úplnými pánmi svojich vecí ešte nie sme. Tak napríklad bude nespravodlivé zvaľovať zodpovednosť za prácu i program Čs. rozhlasu na jeho vedenie, na vládu republiky, či na ÚV strany do toho okamihu, pokiaľ cudzia armáda nedovolí obnoviť jeho normálny systém, pokiaľ rozhlasu nevrátia opäť jeho ústrednú budovu na Vinohradskej triede v Prahe, pokiaľ bude rozhlas v Prahe odkázaný na ešte tvrdšie bojové podmienky a na dielčie rozhodovania jednotlivých krajských štúdií. Obraciam sa preto na vládu republiky menom rozhlasových pracovníkov z poverenia vedenia, aby okamžite urobila potrebné kroky k navráteniu rozhlasových redakcií i technických zariadení a obraciam sa súčasne na všetkých svojich kolegov po celej republike s výzvou, aby, pokiaľ tento nenormálny stav bude ešte trvať, zachovali tú mieru rozvahy a serióznosti, ktorá bola v posledných mesiacoch takou veľkou chválou českej a slovenskej žurnalistiky, z ktorej pramení naša zodpovednosť voči verejnosti, zodpovednosť, ktorú nemáme právo v týchto historických chvíľach opustiť. Opakujem však znova, nenormálny stav spôsobuje cudzí vplyv. A pokiaľ hovorím o normalizácii, nejde určite iba o rozhlas.

Povedal som na začiatku, že tvrdá spokojnosť nemôže byť úplná, ale rovnako miera našej kritičnosti, naprosto správnej a oprávnenej, musí sa opierať o zdravý ľudský rozum, o zrovnanie onoho už spomínaného pomeru síl, o naše okamžité možnosti. Bolo by najväčšou tragédiou, keby sme mali v priebehu niekoľkých minút stratiť všetko, čo sme v tomto roku vydobyli, keby sme sa mali vzdať cieľa uskutočniť socializmus demokratický, humánny a s ľudskou tvárou, i keď už všetci vieme, že cesta k nemu bude teraz kľukatejšia. Myslím si však, že hlavné je, aby sme zachránili zásadný program tejto cesty, aj ľudí schopných túto cestu uskutočniť, aby sme si aj v týchto neuveriteľne ťažkých podmienkach zachovali potrebný priestor a aby sme napriek všetkému a všetkým, ktorí nám na tejto ceste chceli a chcú zabrániť, ukázali, že sa nevzdávame ani po sebaväčšom nápore. Nič lepšieho pre nás a nič horšieho pre nich urobiť nemôžeme. Pokiaľ ide o našich predstaviteľov, ktorí sa vrátili z Moskvy, pretože oni sami by nám to nepriznali, chcel by som, aby ste vedeli a očití svedkovia to môžu potvrdiť, že sa vrátili na pokraji svojich duševných aj fyzických síl. Stojíme za nimi aj tým, že im doprajeme ten najnutnejší odpočinok, že im v najbližších hodinách nebudeme znovu komplikovať situáciu, že neumožníme, aby znova museli niečo niekomu vysvetľovať. Treba im rovnako umožniť, aby sa ešte lepšie oboznámili so skutočnou situáciou v našej krajine, s názormi nášho ľudu. Pochopíme, hádam, že politika je umenie možného, že zásada československej politiky je vydržať a vytrvať, že v tom sme všetci zajedno a že už hádam nie sme malicherní, už sme sa hádam naučili pochopiť zmysel slovíčok, aj to, že hlas ľudu nie je všade rešpektovaný tak, ako sa stalo zvykom v tejto krajine. Primäť na ústup veľkú silu je možné iba vtedy, ak sa jej tento ústup aj umožní. Chcem veriť, že táto sila ustúpi rada, ak nebude nútená tento ústup v medzinárodno-politickom kontexte označovať ako svoju totálnu porážku. Inak hrozí, že šialenstvo, ktorého sme boli svedkami, nebude vyliečené a že prekročí i nám doteraz tak známe hranice.

Vydržať, vytrvať a nevzdať sa – to je príkaz týchto dní. Mali by sme to pochopiť všetci.

Za Svobodu, za Dubčeka!

10

Roľnícke noviny

DENNÍK SLOVENSKÉHO VIDIEKA

Štvrtok 29. augusta 1968 ● Ročník XXIII ● Číslo 204 ● Cena 30 hal.

ROLNÍCKE NOVINY - 29. AUGUSTA 1968

Dvoustránkové vydání na jednom listu v obvyklém novinovém fomátu.

Strana první:

Fotografie G. Husáka, Zpráva o jednání mimořádného sjezdu KSS, Nové vedení ÚV KSS, Usnesení mimořádného sjezdu KSS a tyto články:

Za slobodu slova

Na celosvetovej vlne protestov proti okupácii Československa sa od prvej chvíle obzvlášť živo podieľali umelecké kruhy — rovnako svetové ako i naše. Slávny francúzsky spisovateľ a filozof Jean-Paul Sartre, chýrny dirigent Rafael Kubelík, jedna z najväčších postáv hudby všetkých čias Igor Stravinskij — to sú len tri mená, vybraté z desiatok, ba stoviek. A podobne sa ozvali aj naši, medzi nimi tí najlepší — ako národní umelci Eugen Suchoň a Vincent Hložník. Jednou z rezolúcií, ktorá sa nedostala do rozhlasu, bola aj výzva Umeleckej rady Vysokej školy výtvarnej v Bratislave, ku všetkým vysokým výtvarným školám. Najnovšie sa protesty zamerlavajú proti obmedzovaniu slobody slova, ktoré má vyplývať z moskovských rokovaní. Takýto protest podpísali pokrokoví francúzski spisovatelia, na čele s Louisom Aragonom a Elzou Trioletovou.

So žiaľom v srdci, ale nepokorení

To najťažšie už máme za sebou. Vieme, na čom sme. Prijali sme nedôstojné podmienky, lebo sme ich museli prijať. Iného východiska nebolo. Pravdu, ako nepovažujeme za východisko národnú samovraždu, očakovanie všetkého, o čo sme sa najmä od januára t. r. usilovali.

Po tom všetkom, čo sa stalo a čo by sme od svojich bývalých priateľov neboli čakali ani vo sne, nám zostáva v srdci ťažký žiaľ. A vedomie, že nikdy už nebude — nikdy, nech by ktokoľvek akokoľvek chcel ešte farizejsky, odporne hovoriť o priateľstve — ako bývalo. Za jednou smutnou kapitolou minulosti kladieme nevyhnutelnú bodku.

S vedomím, že inej možnosti niet, nastupujeme znovu na prerušenú cestu, aby sme aj v týchto nedôstojných podmienkach — v ktorých sme do tejto chvíle a v ktorých zrejme ešte budeme týždne, možno mesiace — pokračovali v šľachetnom úsilí vrátiť socializmu jeho ľudskú tvár. Po tom, čo sme si vypočuli prejavy súdruhov Dubčeka, Černíka a Husáka, sme nadobudli presvedčenie, že ešte stále nie je všetko stratené, že sú tu ešte stále značné šance. Okolo prejavu súdruha Husáka — správnejšie: okolo nešťastných parafrázovaných jeho skrátených vydaní — bolo spočiatku mnoho nejasností, pochybností i sporov. Ale keď sme si okolo 19. hod. večer vypočuli z rozhlasu jeho doslovné znenie, presvedčili sme sa, že osud nášho národa je v dobrých rukách. Bola to analýza, akú doteraz nikto nepodal, bol to prejav štátnika, akých má táto republika opravdu málo. Ale rovnaká radosť — ak sa v týchto pohnutých dňoch dá vôbec o radosti hovoriť — v nás vyvolal zoznam členov nového ÚV KSS a najmä jeho Predsedníctva. Slovensko má na čele svojej strany konečne reprezentáciu, po ktorej toľko volalo.

A tak si myslím, že aj keď nastupujeme v ústrety budúcim dňom, týždňom a mesiacom s ťažkým žiaľom v srdci, predsa len im ideme v ústrety nepokorení. S pevným predsavzatím neupustiť ani od jedinej myšlienky Akčného programu našej strany, našej vlády a nášho Národného frontu.

A to je v tejto chvíli to rozhodujúce. (in)

Vyučovanie začne 2. septembra

Riaditeľstvám škôl a výchovných zariadení I. cyklu oznamujeme, že až do prípadných ďalších opatrení platia predbežné informácie, ktoré dostali odbory školstva a kultúry ONV a KNV začiatkom júla t. r. Podrobné definitívne úpravy o organizácii vyučovania na školách I. cyklu vydá Poverenícstvo osobitne. Vyučovanie na ZDŠ a ostatných školách I. cyklu začne sa 2. septembra 1968 s výnimkou tých škôl, kde by tomu bránili dopravné alebo iné prekážky.

Aj na školách II. cyklu zabezpečí sa príprava nového školského roku v zmysle pokynov Poverenictva SNR pre školstvo a príslušných odborov školstva a kultúry KNV z júla t. r. O termíne začiatku na školách II. cyklu rozhodnú riaditelia príslušných škôl a vedúci odborných učilíšť po dohode so zástupcami rodičov, podnikov a orgánov miestnej a okresnej štátnej moci a správy. So započatím školského roku na vysokých školách ráta sa 1. októbra t. r., no pripúšťa sa možnosť, že na niektorých vysokých školách alebo fakultách na Slovensku bude sa môcť postupovať individuálne.

NÁRODNÉ ZHROMAŽDENIE:

Bol to protiprávny čin

1. Národné zhromaždenie považuje obsadenie republiky za protiprávny čin, odporujúci medzinárodným zmluvám, charte OSN a Varšavskej zmluvy.

2. Vyslovuje vďaku prezidentovi, Dubčekovi, Černíkovi a Smrkovskému za úsilie na rokovaní v Moskve.

3. Národné zhromaždenie je presvedčené, že jediné miesto ČSSR je v spoločnosti socialistických krajín.

4. Je presvedčené, že naša armáda je schopná zabezpečiť naše západné hranice a preto Národné zhromaždenie žiada vládu, aby zabezpečila odchod spojeneckých vojsk.

5. Žiada zabezpečiť nerušenú činnosť legálnych štátnych inštitúcií a prepustiť na slobodu všetkých čs. občanov, zadržaných od 21. augusta 1968 našimi, alebo cudzími orgánmi.

6. Neochvejne trvá na zásadách Akčného programu KSČS a programového vyhlásenia vlády a vyvinie všetko úsilie k jeho splneniu.

7. V najbližších dňoch prerokuje správu vlády o výsledkoch moskovského rokovania a plnení programového vyhlásenia vlády.

8. Národné zhromaždenie vyzýva ľud k rozvahe, len tak je možné vyjsť zo situácie, ktorú sme nezavinili.

Strana druhá:

Výňatky z Husákova projevu na mimořádném sjezdu KSS, Myšlenky z rozhlasového projevu předsedy vlády O. Černíka a tyto další články:

Národ, aký si čistý

Všetko pominie časom. Sláva aj krása, aj moc; sú ako ranné zore. Zjavia sa na nebi krátko pred východom slnca a potom sa rozplynú v začínajúcom dni. No ľudská statočnosť má svetlo dňa, má žiaru slnca, povždy vychodí s novým ránom, zrkadlí sa na hladine riečky, v ľudskom srdci i na ľudskej tvári. Zrkadlí sa. Vyžaruje, neziari. Nechce slávu, ani moc, ba ani uznanie, prebúdza sa opäť a opäť po tme nocí, vyrastá zo sklamaní a z beznádejí, množí sa ako horčičné semienko v človeku, v ľuďoch, v národe. Nie je vlastná mocným, skôr ju nájdeš medzi slabými, nie je spupná, skôr sa uživí aj v najprikrejšej pokore, nežne okamžitú slávu bohatej úrody, skôr zbiera kliasky nádeji, nežije zo lži a z klamstva, je vlastná pravde a pravda jej vlastní. Nie je chvíľková, ako tie ranné zore, ale pretrvá po celý deň. Neunúera ako jednodňovka, ale sa znovu a znovu obnovuje, preniká a rastie, nebojuje, iba zápasí, nevtiahne silou zbraní, ale silou pravdy. Neseje a predsa žne. Pretrváva, hurtuje, je večná v nás i okolo nás.

Buďme statoční.

Vychovala nás mať, história. Naveký nám dala do uzlíčka viacej statočnosti ako moci, viacej lásky ako nenávisti, viacej pravdy ako lži. Na starobylej Nitre, na slávnom Devíne, či pod Bratislavským hradom žili prví Slovania, obyvatelia strednej Európy. Toto miesto si vykúpili svojou vlastnou krvou a na tomto mieste sa udržali iba svojou statočnosťou. Nezlomila náš národ nijaká potupa, nijaká pohana, nijaká poroba, hoc bola akákoľvek ťažká. Nezlomilá ho, hoci možno nalomila. Neporobila, hoci podmanila, nekúpila, hoci podkupovala, nenačala, hoci načínala. Nerozdelila, hoci delila, nerozdrobila, hoci drobila, nezničila, hoci ho ničila.

Žiješ tu, národ slovenský.

Čím si sa vlastne ubránil pred vekmi? Statočnosťou. Čím sa ubrániš? Statočnosťou. Len v nej je nádej, že budeš žiť naďalej, len v nej je istota mravná, ktorá môže ukázať cestu, ako žiť ďalej, ako sa pobádať v tomto svete.

Aký si čistý, národ, čítal som tieto slová, napísané kriedou na jednej bratislavskej ulici a tieto slová prenikli nad všetky kresby, nad všetky heslá, nad všetky transparenty. Mravná čistota tohto národa je azda najväčšou devízou, ktorá mohla zmeniť beh okolností a ktorá ho ešte môže zmeniť. Môže opäť priniesť to, čo sme si predsavzali v januári, čo v máji, či krátko pred poslednými udalosťami. Krátko pred nimi sa národ stretol pri svojej Matici v Martine. Aj Matica slovenská bola a je symbolom onej národnej statočnosti, devízy, ktorá má v týchto chvíľach nesmiernu cenu.

Možno náš národ zastihnú ešte ťažšie chvíle a skúšky. V nich sa bude žiadať od každého oveľa väčšia dávka statočnosti a občianskej cti. Možno sa bude musieť preskúšať jeho mravná čistota i vernosť ideám, ktoré ho doviedli k dnešku, k socializmu, našej národnej slobode a samostatnosti. Nič v týchto časoch už nebude ľahké, ak iba svoja vlastná márnomyseľnosť, či netečnosť z možno aj chvíľkové pohodlie. Nič nebude jednoduché, možno iba prázdne heslá vrhnuté do vzduchu. V ťažkostiach a sebažertve sa budú rodiť činy, šľachetné činy dôstojné tohto národa i jeho terajších predstaviteľov. Tých, ktorých si ľud zvolil, ktorým sa zdôveril, ktorým verí, lebo vyrástli z jeho odhodlania, z jeho národnej statočnosti.

Všetko časom pominie. Zbrane mocných zožerie hrdza, aj slávu, ako trávu na poli spasie statok a zadlávia podjesenné plíšte. Čo obstojí dlhšie ako ranné zore? Bude to trblietavé zrkadlenie ľudského svedomia, ľudskej statočnosti.

V nej a s ňou národ nikdy nezabudne!

Vďaka vám, roľníci!

V časoch najťažších ste znova ako už milión ráz predtým dokázali svoju vernosť a oddanosť nášmu ľudu. Nezľakli ste sa hlavní pušiek a guľometov, ani krivdiacej ruky nezvaného „hosťa". Spolu s pracovníkmi potravinárskeho priemyslu a obchodu ste nedopustili, aby náš potláčaný človek hladoval.

Z vašich počinov bolo jasne cítiť, prečo tak robíte. Viedlo vás k tomu neochvejné vlastenectvo, hrdosť, že ste príslušníkmi práve tohto utláčaného národa a vernosť súdruhom Dubčekovi, Svobodovi a ostatným čelným predstaviteľom progresívneho vedenia našej strany a štátu.

Dovoľte preto aj nám, poľnohospodárskym novinárom, pripojiť sa k tým miliónom našich ľudí, ktorí vám v týchto dňoch vyjadrujú nesmiernu vďaku a úctu.

Telegraficky ZO SVETA

CHICAGO: Na nominačnom zjazde Demokratickej strany USA v Chicagu zvolili už v prvom kole hlasovania terajšieho viceprezidenta Hubert H. Humphreyho za oficiálneho kandidáta strany na prezidentský úrad. Humphrey dostal vyše 1700 hlasov, McCarthy 601. ● Počas konventu demokratov došlo v meste k rušným výčinom hippies; polícia zasiahla, boli ranení a zatknutí. ● ŽENEVA: V Ženeve sa začala vo štvrtok konferencia nenukleárnych štátov. Zúčastňuje sa nej 19 delegácií z celého sveta.

Svetová tlač komentuje Moskovské dohody

HĽADANIE VÝCHODISKA...

VLNA PESIMIZMU V ZÁPADNEJ TLAČI ● TIMES: BOLO BY ŠIALENSTVO ZOSILOVAŤ AGRESIU ● DAILY TELEGRAPH: ZÁPADNÉ NÁRODY SÚ BEZMOCNÉ ● BORBA: „DOČASNÝ KOMPROMIS" ● TANJUG: NOVÁ SCHÔDZKA V DRÁŽĎANOCH?

VŠETKA SVETOVÁ TLAČ venuje veľa miesta úvahám a komentárom na okraj dôsledkov „moskovskej dohody" a trpkosti, ktorú dohoda vyvolala v Československu. Denník GUARDIAN píše, že „Rusi sú zvrchovanými pánmi vo východnej Európe" a Západ že by sa proti nim mohol postaviť iba vtedy, ak by riskoval tretiu svetovú vojnu. „Preto sa proti nej výrazne nepostaví". Denník píše, že je nepredstaviteľná kríza svedomia, ktorú prechádza československý ľud. Zdá sa — dodávajú noviny — že by bolo najmúdrejšie, keby ľud dôveroval ľuďom, ktorí „získali tak veľké mravné víťazstvo nad okupantami", lebo alternatívou by bola „národná katastrofa". Britský denník TIMES píše, že sovietski predáci sa budú musieť znova rozhodnúť ako rokovať s Československom. Noviny píšu, že je iskierka nádeje, že „aspoň niektorí ruskí vodcovia si uvedomujú, že by bolo šialenstvo zosilovať agresiu". DAILY TELEGRAPH píše, že „západné národy sú síce bezmocné a nemôžu Československu pomôcť, ale aspoň by sa nemali sami klamať". Tento londýnsky denník píše, že je fakt, že akékoľvek obnovenie politickej alebo občianskej slobody vo východnej Európe sa „v Moskve považuje právom za ohrozenie sovietskeho systému". Je preto vraj „nevyhnutelné", že sa okamžite násilne potlačuje. „Teraz keď padá opona po prvom dejstve československej tragédie, vzniká otázka: Ako ďaleko musí ísť tento bezpečnostný pás, na ktorom je závislá stabilita komunizmu?". Dánska tlač zverejnila stanovisko dánskych komunistov. „Dánski komunisti nepovažujú moskovskú dohodu za konečné riešenie," — hovorí sa v stanovisku a tvrdí, že by si „západoeurópski komunisti želali, aby sa sovietski činitelia odhodlali urýchlene k druhému kroku — k úplnej likvidácii okupácie". Talianske noviny GIORNO zaznamenali stanovisko pápeža Pavla VI. k moskovskej dohode. Pápež mal prehlásiť, že je „kruté pre celý svet, ak sa nedbá na práva človeka". Juhoslovanská BORBA sa domnieva, že moskovské dohody sú dočasným kompromisom, ktorý bude trvať podľa vývoja situácie. Denník súčasne prináša informácie o priebehu zasadnutia ÚV Zväzu komunistov Juhoslávie, ktorý sa zaoberal plnením rezolúcie desiateho plenárneho zasadnutia z piatka minulého týždňa. Toto zasadnutie označilo argumenty obsadenia ČSSR za naprosto neprijateľné. V informácii agentúry TANJUG sa uvádza, že sa v súčasnosti v našej krajine nachádza okolo 600.000 cudzích vojakov, predovšetkým ruských a nemeckých. Korešpondent tejto agentúry dodáva, že pravdepodobne do desiatich dní sa uskutoční v Drážďanoch nová schôdzka na najvyššej úrovni, a to predstaviteľov ČSSR, ZSSR, Poľska, Maďarska, Bulharska a NDR. Hlavnou náplňou schôdzky by mali byť vzťahy medzi socialistickými štátmi vo svetle posledných udalostí v Československu. „L'HUMANITÉ" vyslovuje nádej, že sa Československo dostane z ťažkej situácie. Medzi francúzskymi komunistami však prepukla ostrá diskusia o súčasných udalostiach v Československu. Orgán maďarských komunistov NÉPSZABADSÁG zdôrazňuje, že Maďarsko považovalo rozhodnutie januárového pléna ÚV KSČS ako potrebné a sympatické, súčasne sa domnieva, že vraj treba bojovať proti revizionistickým a anarchistickým tendenciám vnútri strany. „Nebude to ľahký boj, môže byť spojený s osobnými tragédiami a nemusí sa všetkým podariť ale vieme, že nakoniec bude korunovný úspechom."

Situácia v doprave

Správa východnej dráhy oznamuje, že nakládka za 27. august sa vo východnej dráhe splnila na 101 perc. Čiastočné problémy vznikli vo vykládke železničných vozňov. Maďarskí železničiari oznámili, že od včerajška púšťajú prvé vlaky idúce do Československa z Juhoslávie a Rumunska.

Počnúc dneškom začínajú premávať aj rýchlonákladné vlaky, tzv. „zeleninové expresy" z južného Slovenska, i od našich južných susedov.

Dosiaľ sa neobnovila doprava cez železničný prechod Komárno (pre poškodený železničný most), ani cez prechody zo Somoško-Újfalu na Fiľakovo a Bánréve na Lenártovce, ktoré otvoria v najbližšom čase.

Vnútroštátna osobná i rýchliková doprava sa realizuje — aj keď s menšími meškaniami — zatiaľ bez obmedzenia. Medzinárodné rýchliky cez územie ČSSR doteraz nepremávajú.

Správa východnej dráhy upozorňuje cestujúcich, že kým sa situácia neskonsoliduje, možno očakávať — vzhľadom na zadržanie medzinárodnej tranzitnej záťaže, aj preto, že dôjde k zvýšeniu vnútroštátnej nákladnej prepravy, i prepravy súvisiacej so zásobovaním armád, ktoré sú doteraz na území ČSSR — prechodné obmedzenie chodu niektorých rýchlikov. Robotnícka doprava bude však bezpodmienečne zachovaná v plnom rozsahu.

14

DENNÍK SÚV CSZM

Smena

Piatok 30. augusta 1968 ● Ročník XXIII. ● Číslo 204 ● Cena 40 halierov

SMENA - 30. AUGUSTA 1968

15

Čtyřstránkové vydání obvyklého novinového formátu.

Strana první

pod nápisem "VERNÍ ZOSTANIEME" v záhlaví stránkyzprávy o mimořádném sjezdu KSS a tyto další články:

TROCHU SVETLA ZOSTALO

SLÁVO KALNÝ

Dnes budú v oknách horieť sviečky. Možnože ich bude toľko, že intenzitou nahradia vatry — symbol tohto výročia. Zapálená sviečka je slovanským symbolom smútku i nádeje. Horí na hroboch i v kostoloch — na vianočných stromčekoch, narodeninových tortách a dnes aj v oblokoch. Blikotajúce jazýčky nevýrazného svetla zvýrazňujú smútok, ale aj prebúdzajúci sa život. Svetlo je zároveň odkazom všetkým, že štafeta ide ďalej.

Keďže stále máme trošku svetla a nádejí, a o myšlienky a sny nás nikto nemohol okradnúť, predstavme si, mladí priatelia, ako by vy oslávili tohtoročné oslavy SNP... Po mnohých rokoch naozaj všetci partizáni a vojaci, predtým skrivodlivo osočovaní, prenasledovaní a zatváraní, by si s hrdosťou pripnuli všetky vyznamenania, na mimoriadnom zjazde KSS by tí, čo majú najmorálnejšie právo hovoriť o povstaní, nám znova pripomenuli jeho ideály: protifašistické, demokratické, národné, vlastenecké, internacionálne a v nich výrazne priateľstvo so Sovietskym zväzom. Pera historikov a publicistov by mládeži poodkryli ďalšie pravdy a fakty, ktoré pred rokmi nepriedušnou temnotou zastrel Kopecký a potom Novotný a ďalší vyhlásili za svätý písmo. Žiaľ, tomu, čomu stále nechceme uveriť, čo by sme radšej nevideli, sa tmou zahaliť nedá. Ani to bezútešné leporello deviateho dňa. Opätovne budeme chodiť ulicami, ktoré tak kruto a paradoxne pripomínajú udalosti spred 24 rokov. Môžbyť aj dnes ktosi negramotne spustí v bratislavskom rozhlase pásku s nahratým silvestrovským programom. Áno, všetko je akosi inák, ako sme si predstavovali. Ruky synov, ktorých otcovia tu voľakedysi bojovali, zacieľujú zbrane do nepravých cieľov. Ako dobre, že tu zostala aspoň tradícia nepokoreného a nepokorených slobodných vysielačov a nám známych hlasov, ktorým hodno veriť. Ľudia si ich nahrávali priamo do srdc.

V Povstaní žilo myšlienkami i činmi internacionálne bratstvo. Zrejme preto, aby nedorozumenie týchto dní sa zavŕšilo na neuverenie, aj dnes sú tu Maďari, Nemci, Bulhari a Poliaci. Aj vtedy tu boli Maďari, ktorí mysleli na Petőfiho, Bulhari, ktorí umierali za Dimitrova i Nemci, ktorí si Thälmanovým menom pomenovali svoju partizánsku skupinu. Ibaže vtedy strieľali všetci do fašistických okupantov a votrelcov.

(Pokračovanie na 4. str.)

Keď zo dňa na deň
prestaneš
nenávidieť a milovať,
keď nájdeš svoju
zlatú strednú cestu,
vtedy sa začína
umieranie

Rózewicz

Univ. prof. Ing. Viktor Pavlenda a národný umelec básnik Ladislav Novomeský na rokovaní zjazdu KSS. Snímka: ČSTK

GLOSY

Len sa, preboha, nerozdrobme na hlúčky jalovo debatujúcich, len si, preboha, udržme tú najskvelejšiu vlastnosť, ktorá v najväčšej miere rozhodla o morálnom víťazstve — jednotu, jednotu okolo tých, ktorým sme prejavili takú dôveru, akej sa v dejinách našich národov nikomu ešte nedostalo.

Mnohí mnoho očakávali, mnohí v mnoho verili, mnohí s mnohým počítali a na mnohom z toho založili svoju stratégiu. Ak výpočty nevyšli, tak je to predovšetkým vďaka jednote, ktorá mala v sebe obdivuhodný obsah politickej vyspelosti, národnej a občianskej statočnosti, hrdosti, kultivovanosti, za akú by sa nemusel hanbiť žiaden vyspelý národ na svete — ak vôbec v kritickom čase niektorý národ takú mieru občianskych ctností prejavil. Neodsúvajme teda bokom zbraň, ktorá sa osvedčila. Ešte sa nám zíde. Dnes, aj zajtra, aj v rokoch budúcich.

Ak sme si zaumienili ovplyvniť dejiny ľudstva a dejiny socializmu, potom si uvedomme, že je to ťažká a dlhotrvajúca úloha.

Je to príjemný pocit sedieť zas vo svojej redakčnej miestnosti, za svojim písacím strojom, v blízkosti prostredí, v ktorom sa po návšteve nič nezmenilo, len poriadku je viac ako obvykle. Je to príjemný pocit mať opäť vedomie, že sa Smena prihovára všetkým svojim čitateľom a nie iba tým náhodilým tridsiatim tisícom či stotisícom, ktorým sa jednotlivé mimoriadne vydania, vychádzajúce zväčša

(Pokračovanie na 2. strane)

Strana druhá:

Pod nápisem "A HRDÝ BUĎ, ŽES NEZRADIL! – S.K. NEUMAN" v záhlaví strany jsou zde otištěny výňatky z Husákova projevu na mimořádném sjezdu KSS a pokračování článku GLOSY z první strany:

17

GLOSY

(Dokončenie z 1. strany)

dva razy do dňa dostali do rúk, aj vďaka motospojkám zo Zvázarmu, aj vďaka súkromným šoférom, ktorí poskytli svoje služby, aj vďaka táborníkom, ktorí robili kamelotov, aj vďaka stovkám nepoznaných a nemenovaných priateľov Smeny. Z nich na prvom mieste stoja čestní, obetaví a smelí typografi všetkých tlačiarní, ktoré nám pomáhali výjsť, keď dvere našej tlačiarne sa zavreli na ostro nabitý kľúč.

Je to príjemný pocit... vlastne bol by to nekonečne príjemný pocit, keby človeka nemordovala otázka: Budeme môcť povedať vám vždy a presne, čo si myslíme a cítime? Budeme schopní v zložitej situácii, ktorá nás svorne čaká, nesklamať vaše prirodzené očakávania, zostať vo vašich očiach Smenou, na akú ste si rokmi zvykli?

Nádejame sa, že nám veríte. Dúfame, že nás pochopíte. Spoliehame sa, že tamtie roky naučili vás čítať a rozumieť. Tak sa mi vidí, že vy a my sa dokážeme dovrávieť aj pohľadom.

S týmto vedomím sadajú si dnes opäť moji kolegovia za pracovné stoly a nad svojou hlavičkou už neviem koľký deň píšu svoje krédo:

Verní zostaneme.

Rokovanie zjazdu KSS a jeho závery znova odzváňajú ľuďom, ktorí by radi chytiť vietor do svojich veľa ráz plátaných a veľa ráz obracaných plachiet. Nepodceňujme však toto nebezpečenstvo. Nepodceňujme ho najmä na vidieku. Očista vnútropolitického života — a to je aj jeden zo záverov rokovaní v Moskve — je našou vecou. Slušne, taktne a bez vášní, ale rozhodne, dôsledne a bez kompromisu trvajte na odchode ľudí, ktorí už pred rokmi stratili dôveru. Niektorí preto, že ju nemali prečo mať, iní, hoci možno čestní, preto, že na svoje úlohy nestačia. Čakajú nás roky neľahké a práce viac než dosť. O to skôr na čele každého hocakého malého kolektívu ľudí musia stáť ľudia vzdelaní, charakterní, statoční, ľudia s dôverou. Ak sa nám to podarí, ťažko môžu akékoľvek sily zvonku zmeniť smer našej cesty vpravo, vľavo alebo čelom vzad.

V jednote dvoch národov okolo dubčekovského vedenia strany by každý jeden nežiadúci človek na svojom malom či veľkom poste bol malou či veľkou puklinou československého masívu.

Ľudová múdrosť vo svojom optimizme hovorí, že každé zlo je na niečo dobré. Naozaj je to tak. Posledné dni a týždne boli neoceniteľnou školou. Nie len pre politikov, pre všetkých. Pre mladých ľudí azda najviac. V posledných dňoch vyspeli a dospeli takou mierou, akou sa vyspieva a dospieva iba v rokoch veľkých dejinných udalostí. Uvedomme si, že je to pre život a myslenie generácie, ktorá sa dnes hlási o slovo a v budúcich rokoch bude viesť štát, skúsenosť a poučenie, aké sa málokedy dostáva.

Náš Alexander Dubček charakterizoval to slovami:

„Celkom otvorene chcem povedať, že skúsenosti nás drabo poučili o tom, že našu politiku musíme robiť rozhodne a dôsledne."

Rád by som tri razy podtrhol túto vetu, len sa bojím, že sa právom stanem objektom príslovia: Po vojne je každý frajer múdry.

Nevešajme hlavu, priatelia, nemáme na to právo. Práve my na to nemáme právo. Na čele Slovenska stoja oddnes ľudia ako Husák, Ťažký, Pavlenda, Kočtúch, Zrak a ďalší, tisíce múdrych a čestných ľudí sedí v iných orgánoch, v obci spisovateľskej a novinárskej, v kabinetoch vedy a výskumu, tisíce je rozsypaných po celom našom Slovensku. Snažme sa svorne, aby sa ich statočnosť a ich hlavy využili v najväčšej možnej miere.

Verme, že hlavy sú pre perspektívu ľudstva či národa predsa len silnejší faktor ako hlavne.

JÁN ČOMAJ

Strana třetí:

V záhlaví stránky heslo "VERIT, MILOVAT, PRACOVAT! gen.dr.M.R.Stefánik", dále fotografie O. Černíka a výňatky z jeho prohlášení. Dále tyto články:

Stručne o nás zo zahraničia

NA ŠTVRTOK zvolali Hlavný výbor rakúskeho parlamentu, ktorý sa bude zaoberať čs. otázkou. Vo Viedni v Dóme sv. Štefana sa konala bohoslužba za mier, slobodu a zachovanie ľudskej dôstojnosti. Medzi 5000 veriacimi bolo mnoho Čechov a Slovákov. Združenie rakúskych vysokoškolákov usporiadalo pred chrámom podpisovú akciu. Pod protest sa za krátku chvíľu podpísalo 3000 Viedenčanov. Akcia pokračuje pred viedenskou Štátnou operou. Protest s podpismi pošlú generálnemu tajomníkovi OSN U Thantovi.

PRIZNAŤ SI OMYL. Juhoslovanský denník Borba zdôrazňuje, že moskovský kompromis nemôže mať trvalý charakter. Agentúra Tanjug hovorí o škodlivých účinkoch sovietskej invázie pre socialistické hnutie a konštatuje, že túto škodu neodčiní ani stiahnutie okupačných vojsk. Jediný spôsob ako ju odčiniť vidí v tom, že ZSSR by pripustil, že išlo o vážny omyl.

NEJEDNOTNOSŤ. Francúzsky komunistický predák Roger Garaudy vo vyhlásení pre parížsku odbočku ČSTK povedal o situácii s intervenciou v Československu, že stalinizmus je opäť v sedle. Vedenie KSF vo vydanom komuniké odmieta tento výrok s tým, že Garaudyho slová nevyjadrujú stanovisko strany. ÚV KSF považuje dohodu v Moskve za kladný fakt. K päťminútovému protestnému štrajku sa v pondelok nepripojil francúzsky všeodborový zväz práce CGT. Vo vedení tohto zväzu sú predáci komunistickej strany.

DO VLASTI. Z Viedne hlásia, že v stredu ráno narátali asi 1433 čs. občanov, ktorí sa vracajú do svojej vlasti s normálnymi cestovnými dokladmi, ale zatiaľ vyčkávajú vývoj udalostí na rakúskej pôde. Naproti tomu 1809 osôb čs. národnosti sa už vrátilo cez Rakúsko do Československa. Československá legácia vo Viedni už nebude vydávať až do odvolania vstupné víza do Československa. Toto opatrenie sa netýka osôb, ktoré sa vracajú do krajín socializmu.

HÁJEK V BELEHRADE. Včera popoludní priletel do Belehradu minister zahraničných vecí ČSSR dr. J. Hájek. Na čs. veľvyslanectve sa stretol s podpredsedom čs. vlády prof. O. Šikom.

Z KS DÁNSKA. Predseda Komunistickej strany Dánska sa vyslovil, že moskovské komuniké vytvára dobrú atmosféru pre upovnanie vzťahov medzi socialistickými štátmi. Súčasne sa vyslovil za odchod cudzích vojsk z ČSSR.

Strana čtvrtá:

V záhlaví strany heslo "Čo keď sa puk ten vo kvet rozvije ?Svety nám závidieť budú. – A. SLÁDKOVIČ" a tyto články:

Školský rok 2. septembra

BRATISLAVA — Po Bratislave sa šíria rôzne správy o tom, kedy sa na bratislavských SVŠ začne školský rok 1968—1968. Riaditelia SVŠ v Bratislave oznamujú, že školský rok sa začne v normálnom, stanovenom termíne, teda 2. septembra, okrem SVŠ v Petržalke, kde je ťažko zaručiť bezpečnosť žiakov.

Pokiaľ ide o učňovské školy a odborné učiliština, vyučovanie sa začne iba na tých školách, ktoré sústreďujú učňov z Bratislavy. Žiaci prvých ročníkov nemajú zatiaľ do Bratislavy cestovať. Riaditelia škôl a učilíšť ich písomne pozvú.

Na jazykových školách začnú kurzy normálne. Termíny sa prispôsobia tak, aby sa vyučovanie nekončilo neskoro vo večerných hodinách.

Pápež o ČSSR

Pri utorkovej audiencii vo Vatikáne sa pápež obrátil ku skupine prítomných Čechoslovákov. V krátkom preslove vyslovil potešenie aspoň nad tým, že udalosti v ČSSR sa nevyvíjajú ešte tragickejšie.

Prehlásenie

Predsedníctva a pléna ÚV KSČS, zvoleného na XIV. zjazde KSČS

Za situácie, keď vedúcim osobnostiam ÚV KSČS, ktoré majú dôveru členských más a československej verejnosti, bola znemožnená činnosť, výkon funkcií a teda vplyv na vývoj politických udalostí a keď hrozilo, že tento vývoj bude určovať úzka skupina členov Predsedníctva ÚV KSČS a ÚV KSČS, ktorá svojou predjanuárovou i pojanuárovou činnosťou dôveru stratila, chápeme, že sa urýchlene zvolal mimoriadny XIV. zjazd KSČS.

Preto sme sa k nemu aj prihlásili. Po oboznámení sa s výsledkami moskovských rokovaní, ktoré považujeme za východisko zo súčasnej situácie, vzhľadom na to, že moskovská dohoda predstavuje ucelený dokument, z ktorého nemožno vyberať jednotlivé časti (napríklad otázku mimoriadneho XIV. zjazdu), formulujeme svoje stanovisko nasledovne:

Keďže sa vedúca dubčekovská politická reprezentácia ujala výkonu svojich funkcií, v záujme jednoty strany v týchto mimoriadne ťažkých podmienkach, nepovažujeme za možné byť členmi orgánu, na čele ktorého nie je Dubčekovo vedenie.

Vyslovujeme presvedčenie, že mimoriadny XIV. zjazd KSČS bude zvolaný v čo možno najkratšom čase, aby sa zabránilo rozkolu v strane. Sme presvedčení, že organizátori mimoriadneho XIV. zjazdu KSČS, ktorý sa začal v minulých dňoch, nebudú stranícky či inakšie postihovaní.

PODPÍSANÍ ČLENOVIA PREDSEDNÍCTVA A PLÉNA ÚV KSČS, ZVOLENÉHO NA XIV. ZJAZDE KSČS.

Delegáti mimoriadneho XIV. zjazdu KSČS, prítomní na mimoriadnom zjazde KSS jednomyseľne schválili prehlásenie a prihlásili sa spontánne k súdruhovi Dubčekovi.

BRATISLAVA, DŇA 28. AUGUSTA 1968.

Vstupujú do strany

Bratislava — Spojili sme sa s niektorými okresnými výbormi strany. Oznámili redakcii, že medzi ľuďmi je zvýšený záujem o vstup do Dubčekovej strany, Komunistickej strany Československa. V Senici nad Myjavou vydali 50 prihlášok. Pre prihlášky si ľudia prichádzajú i na okresný výbor strany v Nitre. V Trenčianskom okrese v základných organizáciách prijali už 12 súdruhov, ďalších 25 občanov vypísalo prihlášky, ktoré však ešte doslať neboli predmetom rokovania stranických organizácií.

Zachovanie ľudskej tváre

Netreba azda dvakrát zdôrazniť hlboký podtext Dubčekovho prejavu. Bola to kvintesencia drámy, ktorá mohla vyústiť v oveľa horšiu tragédiu, keby Svobodovo a najmä Dubčekovo post scriptum za moskovským komuniké nemohlo už byť predmetom tak, ako sme ho všetci pochopili v plnom obsahu. Do temných tónov tejto historickej rapsódie, nemusia, chvalabohu, zaznievať brany truchlivého žiaľu. To, čo zdôraznil Dubček v Prahe a Husák v Bratislave, znamená vidieť situáciu triezvo, lebo hlavou múr neprerazíš. Toto dáva nielen možnosť postaviť sa zoči-voči všednej skutočnosti, ale dáva aj nádeje.

Ide napríklad aj o to, že aj isté ústupky v slobode slova, pri malej dávke optimizmu, budeme si môcť vysvetliť ako gentlemanskú dohodu medzi predstaviteľmi a novinármi. A novinári to dodržia, keďže poznajúc inteligenčný kvocient čitateľov a poslucháčov budú môcť vyjadriť tlkot a tep nášho života tak, ako bola postavená celá naša línia – ktorú zasa pochopil pri Dubčekovom prejave celý náš ľud. So zachovaním ľudskej tváre v našom, československom socializme, súvisí totiž množstvo vážnych zákonitostí, vyslovených navonok – nech sú vyjadrované akýmkoľvek slovníkom – vnútra náš občan s vycibrenou inteligenciou.

Naučili sme sa po tieto dni, že nad absurditami nezalamujeme už rukami – najmä, ak si uvedomujeme, odkiaľ tie prichádzajú. Stalo sa to istým zvykom, ale vonkoncom to nemôže mať nič spoločné s apatiou alebo letargiou. Skôr naopak. S Werichom povedané naša sila, teda sila malého štátu je tu – ak si pritom ťukneme do čela . . ,

Napokon aj dobýjanie vesmíru súvisí predovšetkým s rozumom, vynaliezavosťou – ale aj v obrovskej kozmickej lodi sa môže človek „dobyvateľ" cítiť voči mlčavosti nekonečného kozmu osamelý, v bázni, strachu. My však zatiaľ nechceme dobýjať vesmír, hoci by sme mohli vyrobiť kozmickú loď . . .

ROMAN KOŠŤA

Vďaka za statočný postoj

Drahý súdruh Dubček!

V týchto krušných chvíľach našich národov sme všetci, delegáti mimoriadneho zjazdu KSS, komunisti Slovenska, ľud náš slovenský s Tebou. Sme šťastní, že si medzi nami doma, že si sa mohol spolu so súdruhmi Svobodom, Černíkom, Husákom, Smrkovským a ďalšími opäť ujať funkcie, do ktorej Ťa zvolili československí komunisti.

Chápeme dobre, že v daných podmienkach si sa nemohol zúčastniť na rokovaní nášho zjazdu, že ťa potrebuje hlavné mesto, republika našich národov. Tvoje myšlienky, vyslovené v liste nášmu zjazdu, i vo včerajšom rozhlasovom prejave sú s nami, žijú v našom zjazdovom rokovaní.

Mimoriadny zjazd KSS Ti vyslovuje plnú podporu ako prvému tajomníkovi ÚV KSČS, ako aj súdruhom Svobodovi, Černíkovi, Smrkovskému, Husákovi a ďalším statočným súdruhom z vedenia strany a štátu.

Výsledky rokovaní v Moskve považujeme za východisko z terajšej ťažkej situácie. Preto urobíme všetko pre konsolidáciu a normalizáciu pomerov v republike, smerujúcu k obnoveniu suverenity nášho štátu. V týchto intenciách budú pôsobiť aj novozvolené najvyššie orgány strany na Slovensku. Sľubujeme Ti to v predvečer 24. výročia všetkých nás — i dnes zaväzujúceho výročia najsvetlejšej stránky našich národných dejín — Slovenského národného povstania.

Treba okamžite riešiť zásadne niektoré vnútrostranícke problémy. V prvom rade utvoriť ÚV KSČS, ktorý bude mať autoritu v celej strane, v Čechách i na Slovensku, ktorý dokáže i v týchto nesmierne zložitých podmienkach zabezpečiť pokračovanie v ceste, nastúpenej januárovým a májovým plénom ÚV KSČS. Dospeli sme k presvedčeniu, že takýto orgán musí zvoliť mimoriadny XIV. zjazd KSČS, ktorý by sa mal urýchlene v tomto zmysle konať. Diktujú to potreby jednoty strany, jednoty našich bratských národov.

Drahý súdruh Dubček, boli sme s Tebou v nie jednoduchých chvíľach boja proti režimu mocenského subjektivizmu, i v boji za to nové — zdravé — po januári. Boli sme s Tebou v týchto ťažkých chvíľach posledných dní. Boli sme s Tebou v našich myšlienkach, budeme s Tebou v našich činoch.

Vieme, že Teba i nás čaká teraz veľa neľahkých úloh. Chceme ich riešiť spolu s Tebou, pod Tvojím vedením v pevnej viere a dôvere, že naše socialistické zriadenie i po bolestných pre nás skutočnostiach bude socializmom s jeho dôstojnou ľudskou tvárou.

Delegáti mimoriadneho zjazdu KSS a prítomní delegáti XIV. zjazdu KSČS

Stanovisko výboru Zväzu slovenských novinárov k súčasnej situácii v ČSSR

Z prejavov členov našej delegácie po návrate z Moskvy sme pochopili, že za podmienok, ktoré neboli rovnoprávne, keď je naše územie — v rozpore s princípmi medzinárodného práva — obsadené cudzími vojakmi, urobili títo členovia všetko, aby zachovali z našich pojanuárových výdobytkov to najdôležitejšie: náš vývoj k demokratickému socializmu a návrat predstaviteľov tohto vývoja, ktorí sa mohli opäť ujať svojich funkcií. Plne podporujeme názor, že najdôležitejšie pre uchovanie pojanuárových výdobytkov je v tomto období rovnako ako v uplynulých siedmich dňoch jednota nášho ľudu a jeho rozhodné a rozvážne vystupovanie.

Prvoradou požiadavkou, za ktorú sa staviame, je čo najrýchlejší odchod cudzích vojsk z nášho územia ako základný predpoklad normalizácie pomerov v ČSSR.

Obraciame sa na mimoriadny zjazd KSS s výzvou, že osobitne na Slovensku je naliehavé rešpektovať celonárodnú požiadavku po novej reprezentácii v strane a v krajine, ktorá zaručí dôslednú realizáciu a rozvoj pojanuárovej línie KSČS.

Aj my, novinári, sa budeme zo všetkých síl usilovať o normalizáciu u nás a o uskutočňovanie Akčného programu strany, Národného frontu a vlády.

K normalizácii pomerov patrí aj normalizácia masových komunikačných prostriedkov. Mnohé redakcie, ako aj rozhlasová, televízna a spojovacia technika, sú stále obsadené. A v deň vydania komuniké v Moskve a príchodu našej delegácie v budove Čs. rozhlasu v Bratislave dokonca zriadili akúsi vysielačku „Družba", ktorá čerpá z archívnych fondov rozhlasu a dokonca vysielala silvestrovský program!

Žiadame Slovenskú národnú radu, aby zabezpečila podmienky pre normálnu prácu všetkých legálnych masových komunikačných prostriedkov.

Bratislava 28. augusta 1968.

Situácia je normálna

Vojská môžu odísť

Nitra — Podľa informácií z OV KSS v Nitre na zasadnutí predsedníctva Okresného výboru KSS konštatovali, že situácia v okrese je normálna, okresný výbor strany, ONV, bezpečnosť a milícia v spolupráci s občanmi udržiavajú v okrese poriadok. Vojská môžu teda okamžite odísť.

TROCHU SVETLA ZOSTALO

(Dokončenie z 1. str.)

Vtedy to bola svätá — internacionálna bojová realita.

Dnes sa učíme pochopiť nový výraz — r e a l i t a p o l i t i c k á.

Ako ju pochopiť? Možno sa nájde reportér, ktorý možno nájde syna, ktorého otec bojoval v našom povstaní, možno sa raz všetci zídu pri vodke, reportér sa bude vypytovať — oni s čistým svedomím odpovedať, potom vzájomne konfrontovať a tak vznikne reportáž. Reportáž o generačnom nedorozumení, tragédii, ktorú raz budú musieť vysvetľovať medzinárodné teamy historikov, pedagógov, politikov, psychológov, právnikov i sociológov. Ozaj, ako raz po rokoch, keď naše oči na to dávno zabudnú, budeme túto tragédiu svetového komunistického hnutia vysvetľovať ďalším generáciám. Dnes, zajtra, v týchto dňoch, i keď je to akokoľvek ťažko, predsa sa dá ľahšie pochopiť a možno aj prijať — pod ťažkým tlakom ocele — výraz politická realita. Ale ako potom, po rokoch, keď my — starí komunisti, starí otcovia a matere, nositelia myšlienok demokratického socializmu budeme chodiť na besedy medzi deti a mládež?

Bojím sa aj o prvé slová skúseného učiteľa a učiteľky, ktorí sa v týchto chvíľach tak veľmi boja prvej vyučovacej hodiny. Chápem ich a obávam sa spolu s nimi. Kto dá uspokojivú odpoveď na tisíce nevinných, úprimných detských otáznikov.

Veríme spolu s vami, že skôr ako k týmto konfrontáciám generácií by mohlo prísť, tí, čo nás do tejto politickej reality dostali — pochopia omyl i tragédiu a nedôveru nahradia dôverou. To je aj v týchto dňoch skrytá i verejná, pritom všade naliehavá túžba pokrokových ľudí. Nielen u nás doma.

SLÁVO KALNÝ

Pavel vyzýva:

Minister vnútra J. Pavel vyzýva:

Udalosti v posledných týždňoch postavili naše národy do veľmi ťažkej a zložitej situácie. Všetci občania nášho štátu dokázali, že sú odhodlaní bojovať za humánny a demokratický socializmus a socialistický spoločenský poriadok. V úplnej jednote prejavili plnú dôveru a plnú oddanosť legálne a demokraticky zvoleným štátnym a politickým predstaviteľom. Spolu s našimi občanmi a príslušníkmi čs. ľudovej armády a ľudových milícií stáli v jednom rade aj príslušníci ZNB a Zboru nápravnej výchovy.

Dovoľte mi preto, aby som vám touto cestou poďakoval za statočný a pevný postoj, ktorým ste jasne dokázali oddanosť svojej socialistickej vlasti. Som presvedčený, že aj naďalej budete obetavo a svedomite plniť úlohy v záujme všetkých našich občanov, potrebné na zachovanie poriadku a pokoja a tým aj k normalizácii vnútorných pomerov v štáte. Veríme, že naša občianska verejnosť vám bude ako v posledných dňoch aj teraz plne nápomocná.

Podpísaný Josef PAVEL,
minister vnútra,
plukovník Ján MAJER,
námestník ministra
vnútra

Znova do Drážďan?

S odvolaním sa na dobre informované kruhy oznámila juhoslovanská tlačová agentúra Tanjug, že do desiatich dní možno očakávať v Drážďanoch schôdzu predstaviteľov šiestich európskych socialistických krajín. Hlavnou témou stretnutia majú byť vzájomné vzťahy týchto štátov vo svetle posledných udalostí v ČSSR.

Program dňa:

TO CHCE KLID!

Josef Švejk

Zrnko múdrosti:

Srditých psov vlci žerú!

Slovenské ľudové príslovie

Banka v novej funkcii

Ako sme sa informovali, v Štátnej banke Československej, pobočka Bratislava-mesto, sa pracuje normálne. V kritických dňoch prevzala banka funkciu pošty pri odvádzaní tržieb z obchodov: pokladničné hodiny predĺžili do 19. hod., aby obchody mohli normálne odviesť svoje tržby. Nevyťaženosť je zatiaľ na úseku zmenárne, čo súvisí s poklesom turistického ruchu. Zatiaľ zostáva jediný veľký problém: telefonické a ďalekopisné spojenie s vidiekom. Čím skôr sa spojenie nadviaže, tým lepšie.

ECHO

OKUPOVANÝCH VYSOKOŠKOLÁKOV

30. VIII. 1968

22

ECHO - 30. AUGUSTA 1968

Čtyřstránkové vydání v obvyklém novinovém formátu.

Strana první:

Dnes stojí otázka: Čo ďalej, aké to bude ďalej, čo robiť v sterorizovanej okupovanej krajine, aká je úloha študenta túžiaceho po myslení a volnosti v boji proti zabednenej tuposti neprístupnej argumentom, myšlienkam a ušľachtilým túžbam?

Nuž buďme teda realisti! Pripravme sa, že príde dlhá doba temna, polovičatostí, kompromisov, tragikomických, bolestných udalostí. Naši politici budú musieť robiť kompromisy a národ ich bude musieť disciplinovane poslúchať.

Lenže kompromisy môžu politikov zvádzať ku klamaniu svojho ľudu a zase jeho večná trpezlivosť, disciplína sa môže premeniť na pesimizmus a z pasívnej rezistencie sa môže stať pasívna rezignácia.

A tu musíme pristúpiť my študenti a ako fanúšikovia na smutnom zápase, kde naši prehrávajú, vedieť zakričať v pravej chvíli: Do toho! Len čo zbadáme, že nás naši politici klamú a len čo zbadáme, že ľud už nevládze.

Včera horeli po celom meste sviečky v oblokoch. Okupanti si možno mysleli, že je jednoducho vypnutý prúd alebo, že hľadáme kontrarevolucionárov, na nich ani tak nezáleží. Dôležité je, že každý z tých, komu horela v obloku, horela jedna sviečočka aj v srdci, každý pocítil, že je nás veľa, že je v nás sila a že sa nedáme. Bolo to dojímavé a mocné.

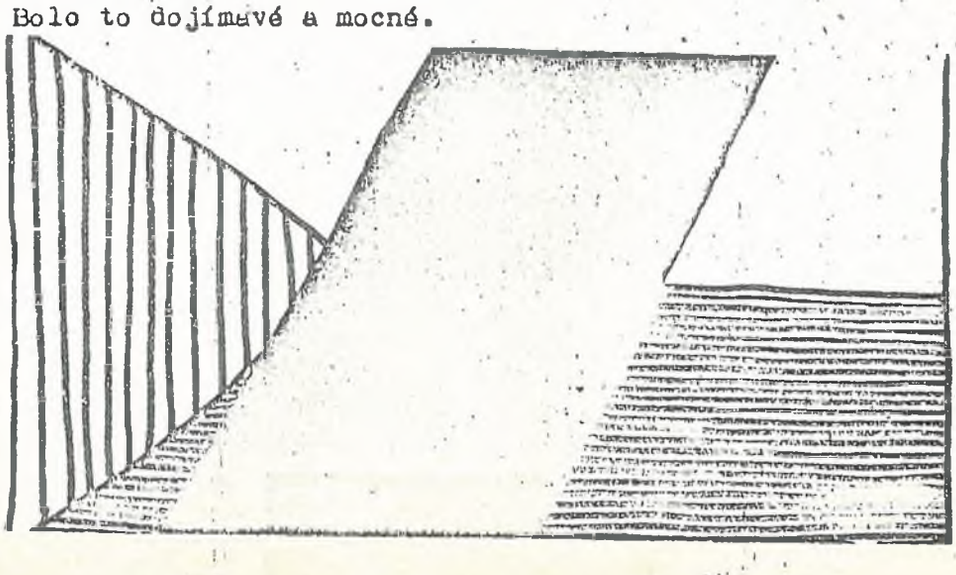

Študenti!

Buďme stále v múdrom styku so všetkými vrstvami národa!

Do svojich študentských parlamentov vyberajme len najlepších. Ustavične vyhľadávajme medzi sebou ešte schopnejších!

Pozývajme si na besedy komunistických predstaviteľov nech nám znovu vysvetľujú svoje kroky a skladajú účty!

Ak sa sami presvedčíme, že naši predstavitelia robia politiku v naozaj národnom a štátnom záujme, vyjadrime im svoju dôveru, vstupujme do komunistickej strany!

A ak naopak prehliadneme ich nečisté kompromisy, alebo až pokusy o kolaboráciu, všemožne ju odhaľujme /letáky, rezolúcie a vymýšľajme stále nové metódy/!

Naše miesto je všade tam, kde je treba rozum a odvaha. Na tento dlhý boj je treba viac hrdinstva ako rozbehnúť sa s holými rukami oproti tankom. A je to aj užitočnejšie hrdinstvo.

ECHO

HAUŽDY BIZA

CO NA SVĚTĚ MÁM RÁD

Ten kdo se na svét díva a ke všemu kývá
Ten samozřejmé bývá vždy vážený a ctěn
Takový mozek ptačí tomu, to snad stačí
Já - ať se páni mračí - já musím s pravdou ven

Co na světě mám rád, nedám si brát
Než s lumpy tancovat, to se chci radši prát
Teď slyšte drazí páni, mé písně poslání:

Teď je po tancování, teď se budem prát!

Jan Werich

PAMÄTAJME DÁTUM OKUPÁCIE: 21 VIII 1968 !

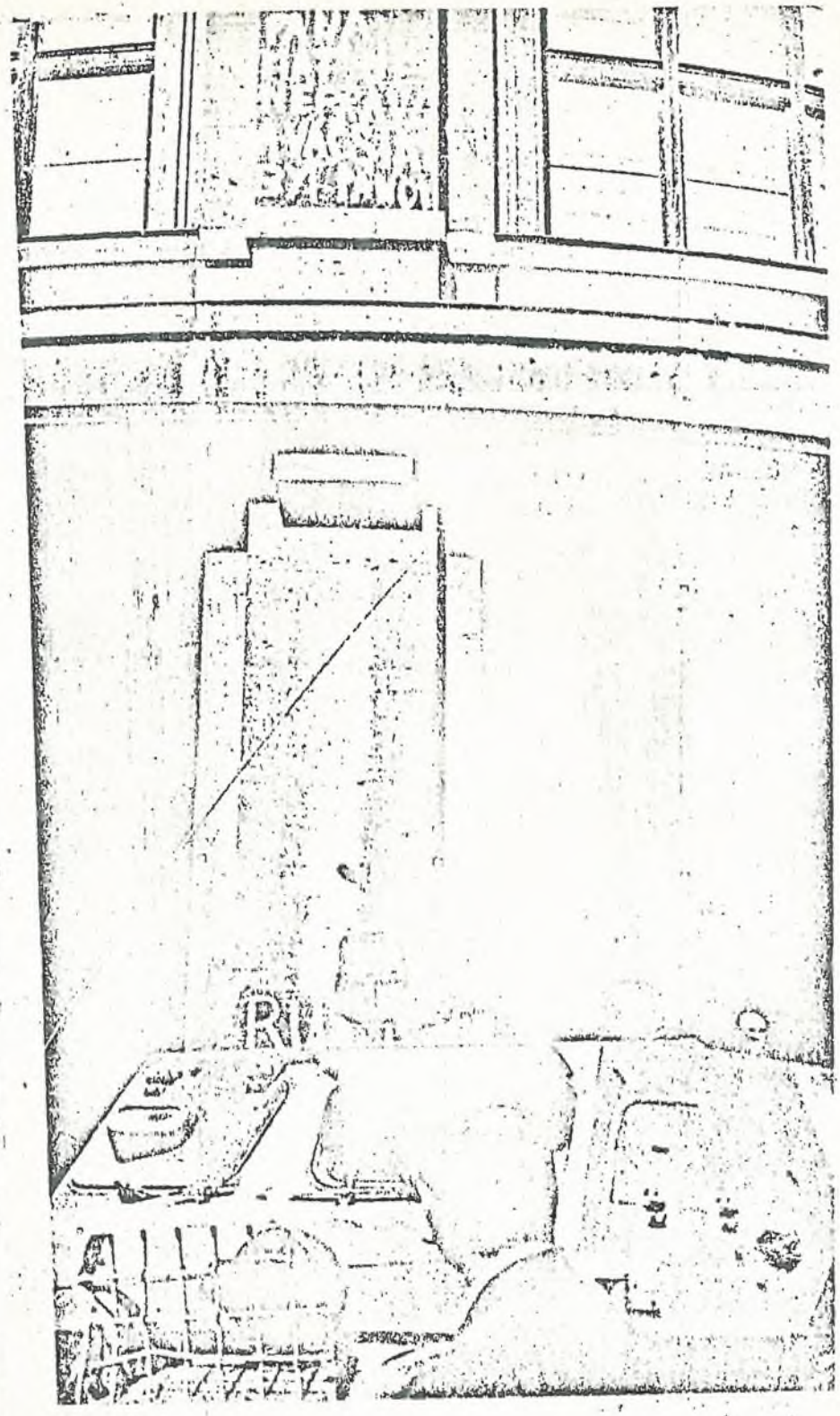

UK - ZAČIATOK ZIMNÉHO SEMESTRA 1968

HOVORME SI PRAVDU !

Ťažko sa dnes píše - aspoň tomu, kto pri písaní nemôže počúvať. Vypnete rádio a podozrivé, nevyspytateľné ticho sa rozleje priestorom. A každá sekunda tohto ticha môže znamenať novú skutočnosť, nový zvrat situácie, novú "politickú realitu", ako sa posledné hodiny elegantne nazýva okupácia.

Politická realita zostáva - no menia sa slová, ktorými sa oficiálne pomenúva. Minister Hájek označil včera v Londýne Sovietsky zväz za "priateľa a spojenca, aj keď sa dopustil omylu", hoci si akiste uvedomuje, že keby nebol náhodou v noci z 20. na 21. augusta na dovolenke v Juhoslávii, odvádzali by ho sovietski parašutisti pod samopalmi "neznámo kam", takisto ako jeho šéfa inž.Černíka. Švédsky ministerský predseda považuje za klad, že Československo dostalo naspäť svoju vládu. Naozaj, ak v tomto storočí ozbrojená moc jednej veľmoci môže beztrestne, len tak mirnix dirnix odvliecť za hranice vládu iného štátu, potom možno považovať za klad, ak sa táto vláda vráti domov, po "priateľských rokovaniach" so svojimi únoscami. V rôznych vyhláseniach sa ešte stále hovorí o suverénnej ČSSR a absurdnosť tohto tvrdenia si uvedomíte až vtedy, keď zistíte, že prejav prezidenta tejto suverénnej republiky počúvate z jeho sídla, obklúčeného okupantskými tankami, cez rozhlas, ktorý je podľa názoru okupantskej veľmoci a jej spojencov ilegálny a dirigovaný z NSR. Zišiel sa v takejto suverénnej krajine legálny XIV. zjazd vládnucej strany /delegáti vymenili šesťstotrojky za sanitky, aby sa naň vôbec dostali/ a päť agresorov vyhlasuje, že tento nový ÚV neuznáva /ako ináč, keď sa zišiel proti ich vôli a opovážil sa označiť ich pravými menami/. Slováci sa však poponáhľajú a tiež tento ÚV neuznávajú. Prečo? Pre akési procedurálne nedostatky zjazdu, pre nedostatočné zastúpenie Slovákov /hoci je jasné, že sa do Prahy nedostali cez cesty zatarasené tankami/, preto, že sa vraj konal bez vedomia ÚV KSS /keď o tom vedeli všetci občania ČSSR a delegátov na tento zjazd zvolávali prostredníctvom rozhlasu - ÚV KSS mal teda možnosť ešte vtedy protestovať/. Načo tieto fiškálske kľučky, pokus nabúrať

legalitu zjazdu malichernosťami, ktoré sa aj tak ešte dajú napraviť - zjazd je predsa permanentný a členovia ÚV KSČS zo Slovenska sa môžu doplniť či pozmeniť podľa výsledkov mimoriadneho zjazdu KSS. Prečo nepovedať rovno: sľúbili sme pánom v Kremli toto a hento /takéto a takéto kádrové opatrenia v ÚV KSČS, korigovanie XIV. zjazdu alebo pod./, musíme naš sľuby plniť - lebo my naše sľuby na rozdiel od našich spojencov plníme - keď sme ich už raz dali a dať sme ich museli. Na ďalšom rokovaní XIV. zjazdu KSČS sa pokúsiť situáciu otvorene vysvetliť a dané sľuby i splniť, ale nabúravať mimoriadny a obdivuhodne zorganizovaný XIV. zjazd KSČS v republike i samotný mimoriadny zjazd KSS v prvý deň svojho zasadania - to je hádam zbytočné a nijako to neprospeje tej jednote, ktorá sa za tento týždeň upevnila medzi všetkými národmi tejto republiky, a ktorá je poslednou nádejou jej budúcej suverenity. Zastieranie skutočnej príčiny snáh o anulovanie mimoriadneho XIV. zjazdu KSČS procedurálnymi a nacionálnymi dôvodmi je hádam zbytočné a má tak trochu charakter kabinetnej politiky. Že veľmoc so svojimi štyrmi vernými chce diktovať nielen malému a osihotenému štátu, ale i jeho vládnucej politickej strane /vraj bratskej/, to už dnes u nás hádam nemôže nikoho prekvapiť.

* * *

Správa o okupácii ma zastihla v autobuse s východonemeckými turistami v Bulharsku. Štebotajúca sprievodkyňa ju oznámila ako úžasnú zaujímavosť. "No, die Rumänen sind wieder nicht dabei..." poznamenal ktorýsi z nich a o chvíľu sa opäť rehotali na slabomyselných vtipoch pripomínajúcich atmosféru školského výletu šiestakov.

V Sofii to nevyzeralo ináč. Dimitrovovo mauzóleum vyžarovalo aziatskú mystiku. V novinách sa objavilo okrem správy TASSu o "bratskej pomoci spriatelených armád", šedivý úvodník, ktorý som nebol ochotný dočítať a obrázky z bulharských závodov -"Pracujúci podporujú opatrenia bulharskej strany a vlády". Už Goebbels tvrdil, že tisíkrát opakovaná lož sa stáva pravdou a táto propagandistická mašinéria, umožňujúca šiestim ľuďom z politbyra aby cez cenzúru utvárali myslenie a názory miliónov nevinných ľudí, to všetko je mi príliš dobre známe, aby som uveril.

Za dve hodiny sa človek dostane z "ázijskej" Sofie do "európskeho" Nišu v Juhoslávii. Cez ostnaté dráty a strážne veže, ktoré lemujú hranicu dvoch socialistických štátov, pretože slobodná Juhoslávia je pre bulharských mocipánov ešte stále nebezpečím nákazy zo slobody, ktorej sa boja viac ako moru.

Slobodná Juhoslávia!

Pred dvadsiatimi rokmi spoznali pravú tvár priateľstva moskovských stalinistov a preto stoja dnes tak rozhodne s nami. V Juhoslávii je teraz 50 000 českých a slovenských turistov, ktorých tu zastihla okupácia. Žijú na štátne trovy v hoteloch, internátoch, campingoch a sú medzi priateľmi. Protestná demonštrácia v Bel Belehrade pritiahla 200 000 ľudí. 5 000 našich občanov starostlivo podpisovalo písomný protest na hárky, ktoré potom sovietsky veľvyslanec bez prečítania zahodil do koša.

V Rakúsku je teraz 14 000 našich turistov, ktorí vyčkávajú v preplnených charitných nocľahárňach a rozhodujú sa medzi návratom do okupovanej vlasti a ťažkým začiatkom v Austrálii, Kanade, Švédsku, alebo USA. Väčšina sa vracia.

Napriek tomu, že

Skočil Brežnev bystrím skokom
na lúčinu za potokom
a čo staré nevládalo
a čo mladé zutekalo

Vraciam sa domov. Na hranici v Bergu je napäté ševo. Ruskí vojaci postávajú pri obrnenom voze a nervózne fajčia. Colná kontrola prebieha normálne, iba akýsi fúzkatý mládenec s páskou "celní správa", ktorý si starostlivo zapisuje všetkých odchádzajúcich von, tu nikdy nebol. Pol kilometra za hraničným prechodom, na rázcestí do Petržalky nás zastavuje skupina kusov. Prehliadli motor, spýtali sa:"Listovky njet?" a skonfiškovali mi bulharské noviny v ktorých som mal zabalené špinavé topánky. " a eto što?!", zdrapil trikolóru na mojom svetri rapavý výrastok v špinavej pláštenke. Takto ma privítala krajina do ktorej som sa vrátil.

Som tu a pochopil som, že žijeme v tejto zemi a dnes sa náš život nerieši emigráciou. Občiansku statočnosť a vernosť svojmu ľudskému svedomiu sa nerealizuje útekom. A budeme si našu krajinu spravovať tak, aby sme v nej žili slobodne a ľudsky.

POKIAĽ KOMPROMISY ?

Keby okupanti boli prišli o rok neskôr, mohli sme ich príchod "osláviť" spolu s štvrťstoročným jubileom národného povstania. Krv našich otcov preliata v onych pamätných dňoch v boji proti okupantom, zmyla hanbu, ktorú vtedajší "realisti" v snahe zachrániť čo sa dá, uvalili na národ. Na politick-ých a ideových vodcov slovenského štátu, ktorí vychádzali z politickej reality a vlastne nerobili nič iné, iba volili menšie zlo v podobe kompromisov a neskôr aj v otvorenej kolaborácii, padla kliatba národa. Stali sa symbolom zrady na národe, zašli v kompromisoch príliš ďaleko, aby mohli medzi nami žiť. Až ich smrťou sa rozhodujúca časť národa stotožnila so svojim heroickým povstaleckým činom a i s ľuďmi, ktorí ho k nemu priviedli. To je prvý príklad, na ktorý sme si v dnešných dňoch spomenuli.

Ďalšie dva sa núkajú z celkom nedávnej histórie našich včerajších spojencov.

V roku 1956 hrdinské povstanie poľského ľudu vynieslo Gomulku z väzenia, rovno na stolec prvého sekretára strany. Napriek tomu, že sovietski okupanti vraždili po Poľsku hádam ešte viac ako dnes u nás, poľskí komunisti konali svoj zjazd, ktorý nikdy neanulovali. Odhlasovali na ňom odchod okupačných vojsk a prinútili Sovietsky zväz platiť reparácie za 12-ročné povojnové exploatovanie krajiny. Poľskí predstavitelia dokonca na zjazd nepripustili ani Chruščova, ktorý musel čakať na veľvyslanectve. Neskôr začali kompromisy a hoci okupanti prisľúbili, tak ako nám dnes, že len čo sa "situácia zhormalizuje", stiahnu svoje vojská, v Poľsku sú dodnes. Kedysi milovaný vodca perzekvuje študentov, naháňa čarodejnice spolu so sionistami a jeho moc sa drží na ruských bodákoch.

V Maďarsku čestný politik Kádár, ktorému sovietski poradcovia pri výsluchoch v rokoch päťdesiatych vytrhali nechty, voliac menšie zlo, bol nakoniec týmito rukami prinútený hrdúsiť maďarskú revolúciu. Zato, že sa k tomu neprepožičal, dostal prísľub, že "spojenci" odídu. V maďarských mestách a dedinách sú okupanti dodnes.

Politika Gomulku a Kádára je už dnes natoľko "reálna", že hoci sami okupovaní, nevahali vyslať svoje okupačné jednotky do našej republiky.

Poučení históriou týchto troch príkladov, pýtame sa: pokiaľ siahajú kompromisy našej novej slovenskej politickej reprezentácie?

Vážení súdruhovia Novomeský a Husák, ste živou históriou tohoto národa. Je naozaj tragédiou, že ste to práve vy, ktorí sú pod sovietskymi bodákmi prinútení robiť stále väčšie a väčšie kompromisy. Ak svojim menom budete maskovať sovietsky veľmocenský imperializmus, ak urobíte neúnosné politické kompromisy, pre národ to nebude znamenať iba bežný - i keď osudový omyl jednej garnitúry. Môže prísť zlom v ktorom pre mnohých padne i idea povstania, a navnivoč vyjdú i roky, ktoré ste boli prinútení stráviť v Ruzyni. A na záver, čo bude veru najhroznejšie, práve pod vašim vedením sa môže tento národ nakoniec ocitnúť tam, odkiaľ ste sa ho povstaním pokúsili vyviesť.

Prosíme Vás nezájdite v kompromisoch príliš ďaleko nato, aby ste raz mohli zíť medzi nami. Veríme, že sa nezopakuje história, že sa na slovensku nenájde ani nový Kádar ani Gomulka.

Jan MASARYK: O KOMUNISMU

Nesmíte nikdy zapomenout, že komunismus se skládá z deseti procent ideologie a devadesát procent taktiky. Komunisté a jezuité mají moc společného. Věří na chlup stejně, že všechny prostředky jsou posvěcené, když slouží jejich cíli... Když říkám, že v komunismu je deset procent ideologie, tak ještě přeháním. Ponevadž dobrá polovina z těch deseti procent není nic jiného než starý ruský imperializmus v nových šatech. To je právě část těch devadesáti procent taktiky, že Rusové dovedou využít hesla proti imperialismu k tomu, aby odvrátili pozornost od vlastního imperialismu. Dokázali přesvědčit zástupy lidí, že se chovají dobře k malým národům. Jo, chovají, moc dobře. Když chcete, můžete mluvit třebas astrachánsky a nosit k tomu národní kroj. Ale musíte pěkně smekat po rusku. Jinak brzy zapomenete, že jste vůbec patřil k nějakému národu. Vemte si například Finy. Já si dovedu představit, že z jistých důvodů Rusové potřebovali určité věci ve Finsku. Ale to se nesmějí snažit mi namluvit, že museli napadnout Finsko, protože Finové chtěli obsadit Petrohrad. To je pro mne moc silný kafe. Přece vím, že třikrát patnáct není devatenáct. Nikdo mi nenamluví, že tři miliony

Finů by mohli ohrozit sto padesát miliónů Rusů. Komunisté by to měli mnohem těžší, kdyby lidé užívali trochu víc zdravého rozumu a násobilky. Třikrát patnáct je pětačtyřicet. Tak jsme se to aspoň učili ve škole a já myslím, že to pořád ještě platí.

/Úryvok z knihy Viktora Fischla
Hovory s Janem Masarykem/

NIE JE NIČ PAHORÁČNEJŠIEHO, NEŽ SLABOSŤ, KTORÁ SA CÍTI BYŤ OPRETÁ O SILU.

VŠETKO JE STRATENÉ?

Dubček bol politikom dvadsať rokov. Za Gottwalda, za Zápotockého, za Novotného, písal výkazy, zasadal, zostavoval správy. ako všetci, ako bolo treba. Prezident Svoboda, Černík, Hájek, všetci. V roku 1967 mali asi len veľmi hmlisté predstavy o tom, čo sa bude v tejto malej krajine odohrávať. Niesli ich udalosti, vlastná poctivosť a túžba ľudí vydýchnuť si a začať po ľudsky žiť.

Často váhali. To, čo prinášali, nebolo vždy najnovšie a neprinášali to bez rozpakov. Cenzúra, ktorú zrušili sa mohla obrátiť aj proti nim, ale nové bolo, že sa ju opovážili zrušiť, že to bolo čestné a dôstojné voči človeku, ktorý má mať svoj vlastný názor. aj parlamentná demokracia, ktorá sa práve nachádza vo väčšine krajín v kríze tu existuje už vyše dvesto rokov. aj rehabilitácie, aj federatívne usporiadanie republiky a vlastne všetko konkrétne, čo sa u nás začínalo črtať v tomto roku, nebolo ničím principiálne novým. Nová bola len úprimnosť, čestná snaha bez kabinetných vykrúcačiek a poctivosť s akou sa uskutočňovalo to, o čom sme v posledných mesiacoch verili, že je správne.

Nie vždy sa nám všetko vydarilo, ale ak by sme zostali čestní a s voľnými rukami, iste by sme sa časom naučili, že bolo hneď treba odstrániť z vedenia všetkých, ktorí nemali dôveru práve pre nepoctivosť, nízke postranné úmysly. Tak ako sme pochopili, že musíme prestať dodávať zbrane do Nigérie, boli by sme vykonali aj ostatné, čo je treba.

a teraz v týchto najstrašnejších dňoch sme sa dostali pred otázku: dávať sebe a celému svetu ďalej túto nádej, alebo umierať? Národ na túto otázku odpovedal jednoznačne. Ľudia vycítili, že po dlhých rokoch sa naozaj objavilo čosi také, že stojí za to umrieť.

Toto bol nesmierne dôležitý okamžik. aj vo iných krajinách tejto zeme sú v týchto chvíľach ľudia, ktorí sa rozhodli zomierať pre nejakú myšlienku. ale naša myšlienka, chvenie nášho hlasu predsa len znamenalo čosi iné. Toto bola obrovská šanca. Prvý raz tu bola myšlienka poctivosti. To čo sa u nás dialo, dialo sa nie preto, že by sa nemohlo ináč, ale že sme hľadali ako by to bolo najpoctivejšie a najčestnejšie. K tomu sme ešte mali aj kus šťastia. Neboli sme už tak sami ako

Juhoslávia, keď nemohla čosi podobné - práve pre kompromisy, ktoré musela urobiť. Mali sme šťastie, že sme boli relatívne kultivovaná krajina v kultivovanom mieste sveta. Že sme boli v akomsi závetrí pozornosti našich ochráncov, iste sme mali všelijaké šťastie a práve preto, tým viac je tragické, že keď sme boli ešte len na začiatku tej cesty, zastavila nás hrubá sila. Bez ducha, poctivosti a všetkého, čo bolo práve naším prínosom pre náš život a azda i pre celý svet. Celý svet by veľmi bol chcel uveriť, že predsa len ešte existuje úcta a česť a ostatné ideály nad ktorými sa už znova bude len uškŕňať a mávať rukou.

Vraj budeme pokračovať v akčnom programe. Vraj postupne odídu z nášho územia cudzie vojská. Vraj sa bude diať ešte všeličo, vraj sa vráti aj obrodný proces. Ale možno aj nie. Možno už niet nijakého dôvodu k optimizmu.

Naozaj?

Nie! Ak si národ a jeho predstavitelia uvedomia, že to najcennejšie čo sa nám podarilo, bola rehabilitácia poctivosti politickej práce, úcty k človeku, jeho sile a veľkosti - nech to práve teraz znie akokoľvek - je zrejmé, že o poctivosť možno spoločne bojovať v akýchkoľvek podmienkach. Tento ľud môže a musí aj teraz vytrvalo nástojiť, aby s ním jeho predstavitelia jednali bez záludov, je múdry aby pochopil, že prípadné mlčanie je vynútené bajonetmi. Nesmie dopustiť aby ho podvádzali. Len tak nebude Moskovské komunike symbolom hanebnej kapitulácie. Ľud videl a rozprával sa s okupantskými vojakmi a pamätá sa na svoje nedávne roky a dobre vie, čo je to byť podvedený, slepo dirigovaný.

Nádej je.

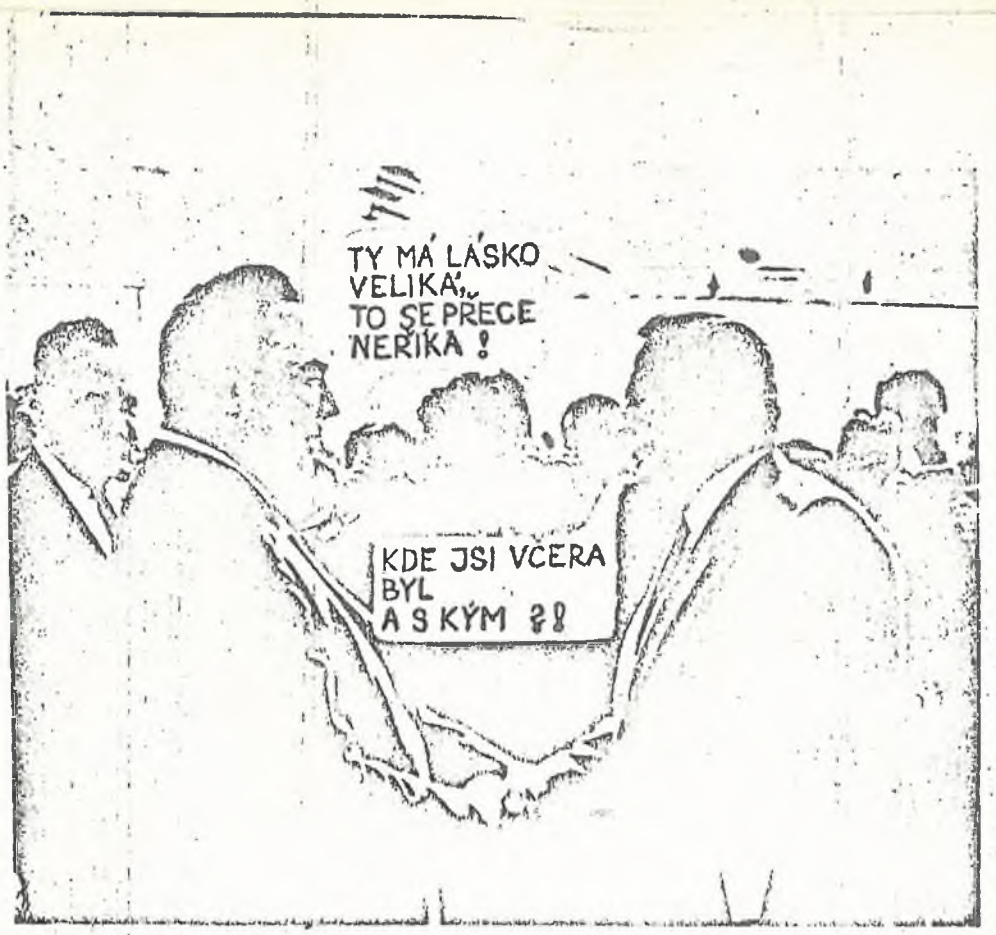

ČIERNY

Ministerský predseda ing. Oldřich Černík vo svojom včerajšom prehlásení mimo iného povedal, že bude "dôsledne pracovať proti tým, ktorí by chceli našu socialistickú spoločnosť ohrozovať". Veríme mu a dúfame, že to myslel na adresu tých, ktorí túto socialistickú spoločnosť /a i jeho osobne/ ohrozovali zatiaľ najviac.

Viedenský rozhlas včera hlásil od svojho pražského dopisovateľa, že minister kultúry a informácií Miroslav Galuška je rozhodnutý podať demisiu, ak by v Československu mala byť zavedená akákoľvek forma cenzúry. Ďakujeme Vám za dôsledný postoj, pán minister.

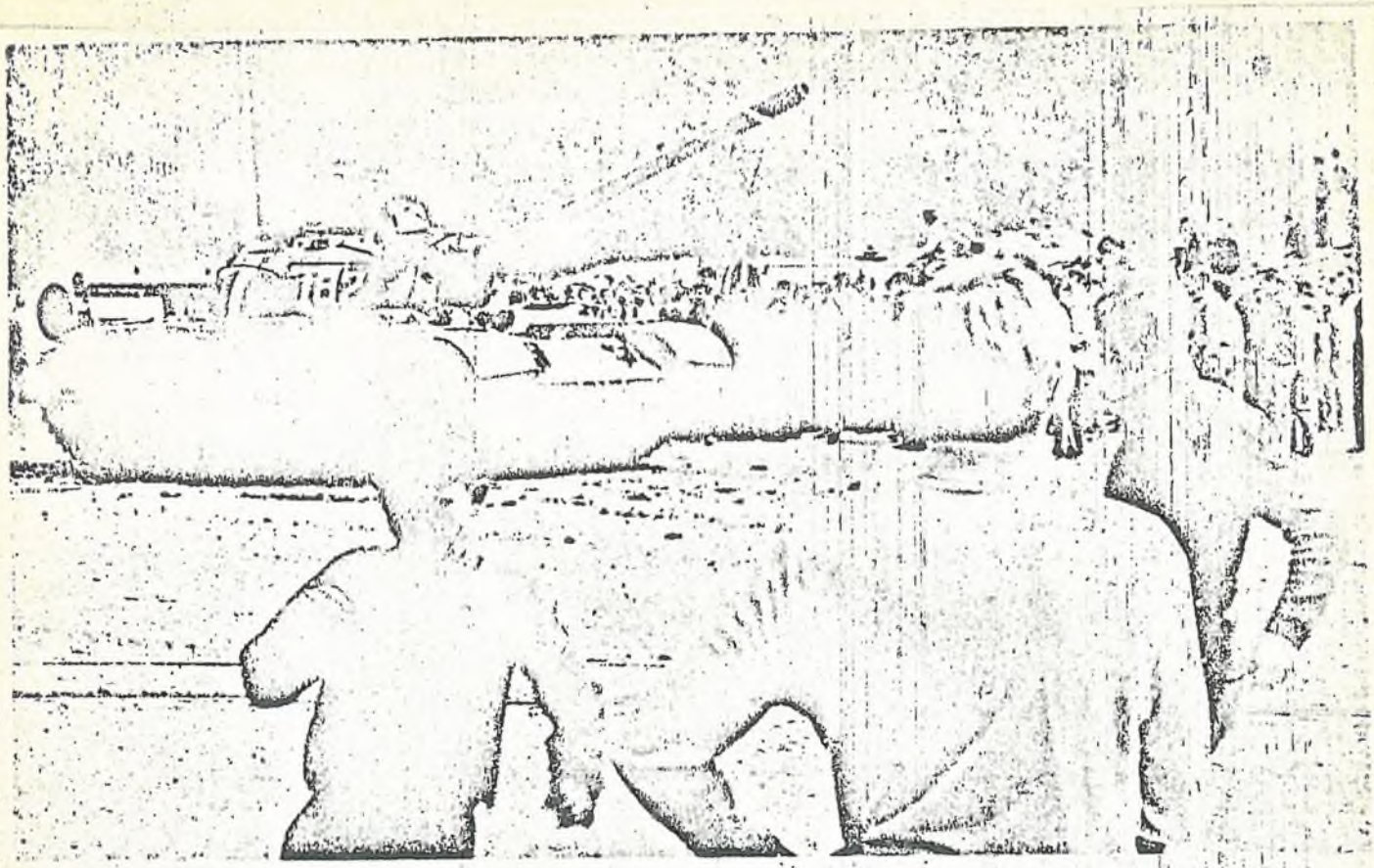

36

DENNÍK ÚV ČSZM

Pravda

Sobota 31. augusta 1968 ● Ročník XXI. ● Číslo 205 ● Cena 40 h.

SMENA - 31. AUGUSTA 1968

Čtyřstránkové vydání obvyklého novinového formátu.

Strana první:

V záhlaví stránky nápis "VERNÍ ZOSTANEME" a dály tyto články:

Pane! Postoj, už, hľa, mrká sa.
My ustatí i vraník tvoj.
Čuj, jak celému svetu hlása
zvonček nežný – mier, pokoj.
Dosť krvi už zá dňa natieklo,
v noci poľúva iba peklo.

JÁN BOTTO

Čo je so SMENOU?, akiste sa spytujú naši čitatelia v mnohých slovenských okresoch. Že by práve SMENA sklamala a nevedela sa prispôsobiť ťažkým podmienkam? Áno, ste smutní, a my spolu s vami, keď NAŠU SMENU nenájdete v skrinke pod bránou, u svojho trafikanta, či na vrátnici závodu alebo učilišťa.

Smena žije a pracuje

OZNAMUJEME VÁM VŠETKÝM, pritom nie s malou hrdosťou, že VAŠA I NAŠA SMENA s výnimkou jedného dňa vyšla, vyšla a vychádza každý deň. Toho dňa, keď nevyšla, obsadili našu redakciu a tlačiareň. Narýchlo, nepripravení sme nevedeli zabezpečiť voľné stroje.

Obyvatelia hlavného mesta Slovenska i ľudia z mnohých miest SMENU majú, SMENU čítajú každý deň. Pravdaže, vidieť na nej, že ju robíme na kolenách, pritom neobyčajne rýchlo a za neobyčajne ťažkých technických podmienok. Už vyše týždňa sme SMENU dávali zdarma. Kolportovali ju redaktori, vysokoškoláci, študenti, výtvarníci, motospojky, naši vodiči, každý kto mohol a ako najlepšie vedel.

Naša redakcia je už tretí deň voľná. Tlačiareň je zatiaľ obsadená. Redaktor bez svojej tlačiarne je ako spisovateľ bez svojho pera. Preto ešte nie sme tou vašou „starou" Smenou, ale my veríme, že čoskoro ňou budeme. V týchto dňoch sa pracuje každému ťažšie. I ľuďom „od" nuvín: pracovníkom PNS, doručovateľom, predávačom v stánkoch. Vzájomnou dôverou a pochopením nahradíme vám niekoľko dní, v ktorých sme sa vám nemohli prihovoriť. Prosíme vás o ďalšiu priazeň a dôveru. Predplatiteľov o ďalšie predplatné, „ambulantných" čitateľov o záujem, s ktorým ste nás vždy čítali. Tým podporíte nás i naše vydavateľstvo, ktoré takisto utrpelo státisícové škody.

Želáme vám zdravie, trpezlivosť a úspechy v práci.

V Smene sme všetci zdraví a máme chuť do ďalšej práce. Ťažkostí sa nebojíme. Prekonáme ich po smenársky.

Kolektív redaktorov SMENY.

Vlasť a jej okamihy

Národný front do Prahy — Televízia stále obsadená — V B. Bystrici plénum KNV — Prosba matiek nepomohla — Výzva Červeného kríža

PRAHA — Sekretariát Ústredného výboru NF žiada predsedov a tajomníkov KV NF v celej republike, aby sa dostavili na poradu na sekretariát ÚV NF v Prahe v utorok 3. septembra o 10,00 hod.

PRAHA — Československá televízia v Prahe oznámila všetkým svojim divákom, že všetky jej štúdiá sú obsadené príslušníkmi armád Varšavskej zmluvy, takže vysielanie programu sa zatiaľ nedá uskutočniť.

BANSKÁ BYSTRICA — Na základe včerajšej výzvy predsedníctva Stredoslovenského KV KSS zíde sa v pondelok 2. septembra plénum Stredoslovenského KV KSS.

PREŠOV — V Prešovskom okrese včera normálne pracovali všetky závody až na tlačiarne. Od stredajších ranných hodín prešovské tlačiarne sú stále obsadené, hoci pracujú na školských učebniciach, ktoré majú byť vyexpedované do škôl. Nepomohla ani prosba matiek a detí.

PRAHA — Vo štvrtok sa zišla skupina zástupcov Zväzu vysokoškolského študentstva s členmi vlády na čele s podpredsedom vlády súdruhom Hamouzom. Na schôdzke sa zúčastnili aj súdruhovia Štancel a Penc. Zástupcovia vysokoškolskej mládeže vydali výzvu všetkým našim mladým: „Pričiňte sa na svojich pracoviskách, aby naše národné hospodárstvo neutrpelo ešte väčšie škody, ako nám spôsobili udalosti predchádzajúcich dní."

BRATISLAVA — Vedenie Stavebnej fakulty SVŠT v Bratislave vyzýva študentov, aby do Bratislavy neprichádzali a na skúšky sa pripravovali doma. Odkladajú sa aj diplomové práce.

BRATISLAVA — Slovenský výbor ČSČK vyzýva všetky okresné výbory ČSČK na Slovensku, aby okamžite vyhľadali pionierske tábory, v ktorých sú deti zo zahraničia, zorganizovali ich odchod autobusmi označenými znakmi Červeného kríža a v sprievode funkcionára Červeného kríža ich odviezli na rakúske hranice.

Prvý tajomník ÚV KSČS A. Dubček oznámil, že budova Ústred. výboru KSČS bola odovzdaná do správy strany a ochranu v nej opäť vykonávajú orgány MV.

Odkazy z dovolenky

BRATISLAVA (vn) — Cestovná kancelária mládeže Bratislava oznamuje, že zájazdy č. B 186, B 187 a B 196, ktorých účastníci sú na rekreácii v Bulharsku, sú v poriadku. Rovnako dobre sa majú aj účastníci leteckého zájazdu C 276 z Košíc. Skupiny turistov a rekreantov, ktorí odišli na zájazdy do Maďarska a NDR, sa vracajú podľa stanoveného plánu.

Občanom hlavného mesta Slovenska Bratislavy

1. Uvedomelou disciplínou neprivodiť situácie, ktoré by spôsobovali predlžovanie pobytu cudzích vojsk na našom území. Žiada občanov, aby odstránili všetky nápisy a heslá urážajúce cítenie iných národov a ich predstaviteľov a vyzýva, aby sa heslá tohto druhu nepísali.

2. Vyhýbať sa zhlukovaniam na verejných, ale i uzavretých priestoroch.

3. Dodržiavať stanovené hodiny predaja v pohostinských závodoch a zariadeniach.

Rada Národného výboru hlavného mesta Slovenska Bratislavy upozorňuje, že porušovanie uvedených pokynov je porušovaním našich vlastných nariadení. Rada Národného výboru Bratislava spolu s obvodnými národnými výbormi vytvára poriadkovú službu. Žiada všetkých jej občanov, aby rešpektovali jej pokyny.

Noc dostala slobodu

Zo zahraničia sa dá ísť už domov

PRAHA — Vládu Československej socialistickej republiky ubezpečili zástupcovia vojsk Varšavskej zmluvy, že v Stredočeskom kraji a v hlavnom meste Prahe nie je stanovené žiadne časové obmedzenie pre vychádzanie občanov z ich domovov, prípadne príchod do nich. Občania sa teda môžu v ktoromkoľvek čase voľne zdržiavať v priestoroch miest a dedín, čo fakticky umožňuje riadnu dochádzku do zamestnania, najmä v odpoludňajších a nočných smenách. Vláda ČSSR oznamuje všetkým čs. občanom, ktorí sa dočasne nachádzajú v zahraničí, že bola ubezpečená o tom, že podmienky na zahraničných prechodoch im umožnia návrat do vlasti.

Bienale neskoršie

BRATISLAVA (vn) — Zväz výtvarných umelcov pokračuje v získavaní prác na Bienale Bratislava 1968. Doteraz odoslalo práce 122 výtvarníkov zo 16 štátov. Dátum otvorenia odsunuli usporiadatelia na neskoršie.

KAPEK „na odpočinok"

PRAHA — Generálny riaditeľ ČKD Praha Ing. Antonín Kapek poslal CZV KSČS, generálnemu riaditeľstvu a vedeniu podniku list, v ktorom oznámil, že sa rozhodol vzdať všetkej politickej činnosti. Súčasne požiadal o uvoľnenie z funkcie generálneho riaditeľa ČKD po vyčerpaní svojej riadnej dovolenky. Svoje rozhodnutie oznámil súčasne Ministerstvu ťažkého priemyslu.

Celozávodný výbor KSČS generálneho riaditeľstva, rozšírený o predsedov ZO, prerokoval list Ing. Kapeka za jeho prítomnosti. Vypočul dôvody, pre ktoré Ing. Kapek v minulých kritických dňoch sa nezúčastnil žiadnej činnosti a nebol ani prítomný v podniku. CZV KSČS neprijal vysvetlenie Ing. Kapeka a odporúčal úmysel listu realizovať.

Z prevolania SNR

Nemožno teraz zabrániť, aby do ľudského srdca nevnikla bolesť, žiaľ a rozhorčenie. Je však nevyhnutnosťou pre nás všetkých uvedomiť si, že v ťažkých a neprehľadných situáciách nemožno žiť brať ľudí srdcom. Viacej ako inokedy potrebujeme dnes chladný a triezvy um, múdru rozvážnosť, trpezlivosť a sústredenosť na to, čo je v našom živote hlavné.

Vieme a chápeme, že pre mnohých našich občanov, aj keď čestných vlastencov, je dnes nelahko správne sa politicky orientovať. Pre nás však niet inej cesty, ako pokračovať v demokratickom pojanuárovom vývoji k socializmu v našej krajine, v realizácii Akčného programu KSČS. Sme si vedomí danej skutočnosti, ale poznáme východiská do našej ďalšej práce a nie je dôvod k akejkoľvek panike.

SNR vysoko oceňuje naháňavú a pohotovú činnosť legálnych komunikačných prostriedkov, ktoré v posledných dňoch veľkou mierou prispeli k morálno-politickej jednote ľudu a prosí ich, ako obetavých vlastencov, aby s plnou zodpovednosťou a uvážene informovali našu verejnosť a pomáhali legálnym ústavným orgánom republiky plniť ich úlohy.

SNR s pohnutím vyslovuje svoju hlbokú účasť a spolucítenie tým rodinám, ktoré v tomto čase utrpeli ujmu na zdraví alebo aj straty na životoch.

GLOSY

Čas nám pred oči premieta obrazy, aké nik nepamätá. Štvrtočný večer premietol fascinujúci, strhujúci, nadchýnajúci obraz horiacich sviečok v oknách. Videl som ulice, ktoré pripomínali cintorín, ktoré mnohým z nás pripomenuli detstvo, pozdnojesenný večer na konci dediny, s vôňou parafínu, páleného lístia a vlnákov starých mám. To však bola len prvá, nevdojak vyvolaná asociácia. Státisíce sviečok v ten večer výročia Slovenského národného povstania bol v dnešných dňoch symbolom voľačoho iného než smútku, pominuteľnosti a smrti. Bol jedným z tých úchvatných prejavov jednoty. A veľkosti.

Jednota a chuť ju všemožne prejaviť — to sú dnes vlastnosti najpotrebnejšie. Chráňme si ich. V nich je veľkosť malých.

Spomínate si na Leninove slová o pravde? O tom, že ju treba ľuďom hovoriť v každej situácii, aj keď je to nepríjemné? O tom, že len tak budú ľudia strane veriť?

(Pokračovanie na 2. str.)

Strana druhá:

Kromě rozhlasového projevu předsedy NS J. Smrkovského, který pokračuje i na stránce třetí, tyto další články:

GLOSY

(Dokončenie z 1. strany)

Krútite gombíkom na rádiu a počúvate rozličné stanice, ktoré vysielajú aj po česky a slovensky. Dozviete sa, že jedna fotografia zo zrúcanín na Kamennom námestí, zo zrúcanín, na mieste ktorých má stáť hotel, vari Čedok, vari aerolínie, je svedectvom kontrarevolúcie. Počúvate a žasnete.

Potom si človek spomenie na ten múdry Leninov výrok...

Istotne nie som sám, kto v týchto dňoch siahol za poéziou slovenskou a večnou, za veršami Hviezdoslavovými, Sládkovičovými, Bottovými, za Slávy dcerou veľkého slovanofila, humanistu a filozofa Jána Kollára. A tak ma chytilo za srdce jeho hexametrové dvojveršie, ktoré si istotne mnohí pamätáte zo školských lavíc:

Národ tak považuj jedině
jako nádobu lidství,
a vždy, volášli: Slavjan!,
nechť se ti ozve člověk!

Na redakčnom stole nám leží obsiahly obláz najvýznamnejších predstaviteľov slovenskej vedy, zástupcov slovenských vysokých škôl, vedeckých ústavov a Slovenskej akadémie vied. „S hlbokou úctou sa skláňame pred heroizmom, jednotou, múdrosťou a veľkosťou nášho ľudu" – píšu v ňom. – „My, predstavitelia slovenských vysokých škôl a SAV, uvedomujúc si, že sme z ľudu vzišli, považujeme službu tomuto ľudu za svoju najsvätejšiu povinnosť nie len v časoch radosti... Pochádzame z vás, nikdy sa vám nespreneveríme. Ostaneme verní pokrokovému odkazu našich dejín, nášmu národu, spoločnej republike, suverenite našej vlasti, demokracii a humanistickému socializmu..."

Hľa, vety o jednote inteligencie a ľudu, sa znova naplnili. Veľmi a pravdivo. Nazdávate sa, že to možno povedať o ktorejkoľvek krajine na svete?

Tak teda, pokoj, vám, ľudia dobrej vôle. Pokoj v myšliach a činoch. To nie je len prázdna, donekonečna sa opakujúca výzva. To je jediné možné východisko. Nevylučuje hrdosť, nevylučuje jednotu, nevylučuje rozhodnosť, ani podporu súdruhovi Dubčekovi, strane, jej akčnému programu. Nevylučuje ani vieru.

A vždy, keď pocítite, že sa vo vás azda pokoj či viera čo len trochu stráca, siahnite do knižnice. Poseďte si na chvíľu s ktorýmkoľvek z velikánov ľudského génia. A znova, v rozličných obmenách, nájdete vetu, že pravda víťazí.

A hádam nikde tak jednoznačne, ako v prejavoch ľudovej múdrosti. V ľudových rozprávkach. Slovanských národov.

To je, myslím si, povzbudivý pocit.

JÁN ČOMAJ

Hovorí minister školstva prof. Vladimír KADLEC

Učiť a učiť sa treba!

V pondelok sa má, súdruh minister, začať nový školský rok. Myslíte si, že v týchto vzrušených a výnimočných dňoch, možno s vyučovaním začať celkom normálne?

Myslím si, že začať s vyučovaním je nutné. Sú dokonca niektoré malé mestá či dediny, ktorých sa posledné udalosti priamo nedotkli. A tam určite školský rok môže začať. Som presvedčený, že všetci naši učitelia a riaditelia urobili všetko, aby príprava školského roku v rámci daných všeobecných možností bola zabezpečená.

V mestách situácia nie je celkom tak jasná.

— Ja si myslím, že i v mestách na mnohých miestach sú všetky predpoklady, aby sa školský rok začal, a pokiaľ ide o tie deti, ktoré bývajú v meste a zatiaľ ich rodičia poslali na vidiek, myslím, že tieto deti by bolo lepšie nechať chodiť do školy na vidieku, ako to napokon bývalo už dávno zvykom, keď deti zo zdravotných dôvodov si predlžovali u starej matky, či u strýčka prázdniny a mesiac či dva chodili do školy na dedine. Iba potom sa vracali do mesta.

A ako na vysokých školách, súdruh minister?

— Na vysokých školách sme požiadali všetkých akademických funkcionárov, aby zabezpečili možnosť skúšok pre študentov už počas septembra. Som presvedčený, že všetci profesori vyjdú v ústrety študentom, dodržia ohlásené prázdninové skúškové termíny, prípadne ich prispôsobia potrebám študentov. Inak by to bola strata času, ak by sa pripravované skúšky počas prázdnin nemohli uskutočniť. Pri tejto príležitosti by som chcel poprosiť všetkých vysokoškolákov, ktorí sa budú teraz vracať do univerzitných miest, aby konali s rozvahou. Aby uvažovali a vyhýbali sa všetkým nepremysleným akciám. Situácia je ešte nevyjasnená a treba vyčkať ako sa vyrieši. Až potom budú mať možnosť zaujať definitívne stanovisko. Chcel by som poprosiť aj všetkých stredoškolákov a všetkých učiteľov, aby zvážili, v akej situácii je teraz národné hospodárstvo a aby pomáhali poľnohospodárstvu v maximálnej miere. Pôvodne sme nechceli školský rok narušovať poľnohospodárskymi brigádami, ale situácia, ktorá vznikla, nás núti, aby sme naopak takto pomáhali zberu úrody, ako jednej z hlavných úloh našej súčasnej hospodárskej situácie.

Zasadalo plénum Slovenskej národnej rady

BRATISLAVA (čstk) — Dňa 29. augusta zasadalo v Bratislave plénum SNR za prítomnosti 65 poslancov SNR — nadpolovičnej väčšiny. Rokovanie otvoril predseda SNR Ondrej Klokoč. V otváracom prihovore poukázal na veľkú morálnu silu, ktorú preukázal v dnešných pohnutých časoch náš ľud. Dokazuje to, ako hlboko je v našom ľude zakorenené vlastenectvo.

Podpredseda SNR Ing. Ján Marko prečítal potom posolstvo Národného zhromaždenia Slovenskej národnej rade z 27. augusta.

Poslanci SNR si jednominútovým tichom uctili pamiatku obetí z obsadenia Slovenska cudzími vojskami.

Rokovanie pokračovalo ďalej informáciami jednotlivých poverenícov SNR o situácii, aká bola na Slovensku v priebehu siedmich dní obsadenia Slovenska cudzími vojskami.

Ako prvý prehovoril povereník SNR pre kultúru a informácie doc. Štefan Brenčič. Povedal, že i napriek obsadeniu rozhlasu, televízie, redakcie Smeny a Práce, začali redakcie pracovať, i keď podmienky pre ich prácu boli veľmi zlé, často nebezpečné. Pripomenul, že dnes ešte niet dostatok poznatkov na to, aby sa mohla oceniť práca redaktorov, novinárov, hlásateľov. Bolo zásluhou týchto zdrojov, že medzi obyvateľstvom nenastal chaos a že sa zabránilo ešte väčším tragédiám. Predsedníctvo SNR vyslovilo všetkým súdruhom, ktorí takto pracovali, vysoké uznanie. V čo najkratšom čase sa bude musieť prikročiť k ocenení ich záslužnej práce.

O dnešnej situácii poverenik Brenčič povedal, že ešte stále je obsadená budova Čs. rozhlasu a televízie. Od velenia cudzích vojsk dostali ponuku, že budovu rozhlasu uvoľnia za určitých podmienok, na ktoré však naši zástupcovia nepristúpili.

Poverenička SNR pre obchod Ing. Petronelja Višňovcová informovala plénum o opatreniach pri zásobovaní obyvateľstva potravinami. Konštatovala, že sa všetko robilo v úzkej spolupráci s rezortom poľnohospodárstva a výživy. V súčasnosti je aj pre mesiac september na Slovensku dostatok cukru a ďalších hlavných potravinových článkov. Treba hospodárnejšie narábať s distribúciou vajec, aby nenastali komplikácie v neskorších mesiacoch.

Poverenik SNR pre zdravotníctvo MUDr. Doc. Vladimír Zvara, CSc., vyslovil poďakovanie všetkým zdravotníckym pracovníkom, ktorí v týchto pohnutých časoch zvládli náročnú prácu. Nedostatok liekov sa nevyskytol ani v jednom z krajov na Slovensku. Podľa predbežných, neúplných údajov prišlo na Slovensku o život 20 ľudí a niekoľko desiatok bolo zranených. Sú to zatiaľ iba tí, ktorých evidovali v zdravotníckych zariadeniach. Presné údaje budú k dispozícii v najbližších dňoch.

K súčasnej situácii

Na dotaz poslancov, aká je situácia v poľnohospodárstve, poverenik prof. Koloman Boďa odpovedal, že tohtoročná úroda sa ukazuje veľmi dobrá. Na niektorých miestach dala pšenica rekordné výnosy. Je dostatok zemiakov. Ide len o to, aby sa zabezpečil ich pravidelný prísun. Veľkú náročnosť treba klásť na zvládnutie jesenných prác.

Jedným zo závažných bodov rokovania bolo vystúpenie Františka Barbírka, ktorého poslanci vyzvali, aby vysvetlil svoj postoj k súdruhovi Dubčekovi a k vedeniu strany. Po podrobnej správe o jeho činnosti v čase rokovania v Čiernej nad Tisou, ďalej na poslednom zasadnutí Predsedníctva ÚV KSČS v Prahe a potom v Moskve povedal: „Môj postoj k súdruhovi Dubčekovi, k pojanuárovému plénu bol úprimný. Svoje stanovisko som nezmenil a zaujal som ho aj pri rokovaní Predsedníctva ÚV KSČS v Prahe. Možno to protokolárne dokázať. Hlasoval som za Dubčeka. Čestne vyhlasujem, že som sa nepričinil o príchod cudzích vojsk a kategoricky takéto tvrdenie odmietam."

V diskusii poverenik SNR pre stavebníctvo Ladislav Kompiš odpovedal na dotaz poslancov, prečo predseda SNR meodletel do Moskvy. Stalo sa tak preto, že formality na letisku u veliteľstva cudzích vojsk trvali tak dlho, že kým dostali povolenie dostať sa k lietadlu (bolo ďaleko), lietadlo odletelo, a súdruhovia Klokoč i Kompiš sa vrátili do budovy Predsedníctva SNR.

Poslankyňa SNR Irena Ďurišová poďakovala všetkým rozhlasovým pracovníkom, redaktorom a všetkým, ktorí vydávali noviny, lebo len ich prostredníctvom sa národ dozvedel, aká bola situácia. Do histórie našich dejín sa táto ich práca zapísala zlatými písmenami.

V popoludňajšom rokovaní pléna SNR znova vystúpil poverenik pre kultúru a informácie doc. Štefan Brenčič, ktorý 29. augusta odovzdal sovietskemu veleniu v Bratislave nótu SNR na uvoľnenie masových komunikačných prostriedkov na Slovensku.

Krátko po 13. hodine súdruha Brenčiča prijal generál-plukovník Provalov a jeho spolupracovníci. Nótu s jedenásť bodmi prijal s nasledujúcimi jednoznačnými požiadavkami:

Uvoľníme všetko, čo v nóte požadujete, a to hoci aj dnes a okamžite, ak SNR a ÚV KSS písomne preberú záruku za to, že v tlači, rozhlase a v televízii nedopustíte nepriateľskú propagandu proti socialistickému táboru, proti Sovietskemu zväzu a proti Varšavskej zmluve. Verejne vyslovilo žiadosť, aby tieto záruky podpísali predseda SNR Ondrej Klokoč a prvý tajomník ÚV KSS dr. Husák. Osobitne pritom zdôrazňujú: Ak budete mať vládu proti kontrarevolúcii vo vlastných rukách, my všetko uvoľníme a sme ochotní aj takýto rozhlas a televíziu sami počúvať. Ak by sa tieto záruky nedodržali, okamžite vaše komunikačné prostriedky obsadíme!

Súdruh Brenčič povedal, že takéto bolo oficiálne stanovisko bratislavského velenia sovietskych vojsk.

Predseda SNR Ondrej Klokoč povedal, že požadované podmienky sú schopní zabezpečiť.

Podpredseda SNR Jozef Kríž oboznámil plénum s obsahom rozhovorov delegácie SNR s predstaviteľmi Českej národnej rady. Povedal, že súdruhovia z ČNR vysoko ocenili postoj slovenského národa v týchto ťažkých chvíľach, ktorý bol pre český národ povzbudením.

Na záver zasadnutia pléna SNR poslanci jednomyseľne prijali prehlásenie k slovenskému ľudu. Rokovanie prerušili o 17,00 hodine a budú v ňom pokračovať v utorok, 3. septembra o 9,00 hodine. Na programe je prerokovanie niektorých konkrétnych pracovných otázok.

42

Ohníčky v očiach

Prvý raz sme ten deň oslávili bez pompy. Žiadny ohňostroj, rakety nahradilo množstvo malých ohníčkov. Milióny malých ohníčkov sviečok. Ukázali sme to jednoznačne, veď nikdy za tých štyriadvadsať rokov tak spontánne. A symbolicky. Čin tých chlapov v slovenských horách nebol planým gestom.

Prechádzal som sa vo štvrtok večer bratislavskými ulicami. Bolo to fantastické, fascinujúce... dojímavé. Jednoznačne veľavravné. Trochu mi to pripomínalo Vianoce. Akoby za oknami žiaril stromček a decká sa tešili z darčekov. 29. augusta roku tisíc deväťsto šesťdesiatosem nemal nik rozžiarené oči. Nebolo stromčekov, nebolo ozdôb. Ak sa niečo v očiach trblietalo, tak to boli slzy. Bezmocnosti. Žijeme v ére kozmických korábov, zvykli sa písavať pri porovnávaní kontrastov. Aj v nej. Vo štvrtok večer sme mali pod naším stromom dar, no zároveň nám spod neho niečo zmizlo. Našli sme poznanie, skúsenosť, stratili ilúziu. Mnoho detí za tých desať dní dospelo. Iste, aj k poznaniu, že tie dve čiary okrajov cesty nekončia v horizonte. Zem je guľatá a tak sa niekedy môže stať, že musíme vykročiť odtiaľ, kde sme už raz boli.

JÁN BLAŽEJ

Ján Kollár

SLÁVY DCERA

(fragmenty)

Stůj, noho! posvátná místa jsou, kamkoli kráčíš,
k obloze, Tatry synu, vznes se, vyvýš pohled!

■

Sám svobody kdo hoden, svobodu zná vážiti každou,
ten, kdo do pout jímá otroky, sám je otrok.

■

Největší je nerest v neštěstí láti nerestem,
ten, kdo kojí skutkem hněv nebe, lépe činí.

■

Ne z mutného oka, z ruky pilné naděje kvitne,
tak jen může i zlé státi se ještě dobrým.

■

Čas vše mění, i časy, k vítězství on vede pravdu...

Česká národná rada k výročiu SNP

24. výročie SNP zastihuje našu republiku v mimoriadnej situácii, keď bola porušená zvrchovanosť našej krajiny. SNP je veľkým medzníkom našich spoločných dejín. My členovia Českej národnej rady i v týchto pohnutých časoch venujeme všetky sily na to, aby v jubilejný deň 50. výročia nášho spoločného života — k 28. októbru — mohlo byť vyhlásené federatívne usporiadanie našej Československej socialistickej republiky. Aby sa však mohli idey federácie skutočne realizovať, je potrebné, aby bola nášmu ľudu vrátená sloboda, suverenita a kľud na prácu a život. Žiadame preto o neodkladné stanovenie a dôsledné plnenie konkrétnych termínov čo najrýchlejšieho odchodu cudzích vojsk z nášho územia. Stavíame sa jednoznačne za štátne a politické orgány Československej socialistickej republiky na čele so súdruhmi Svobodom, Dubčekom, Smrkovským a Černíkom, žiadame, aby sa i predstavitelia Českej národnej rady, súdruhovia Císař a Špaček, ujali výkonu svojich funkcií. Sme odhodlaní dokončiť v bratskej spolupráci so Slovenskou národnou radou dielo, ktoré je želaním oboch našich národov.

Správa zo zasadnutia Predsedníctva ÚV KSS

Prvé úlohy po zjazde

Rozdelenie úsekov pre tajomníkov – Záver zjazdu rýchle do organizácii – Hlavná úloha: Konsolidovať hospodárstvo – Úsilie obnoviť riadne podmienky pre tlač, rozhlas a televíziu

BRATISLAVA — Včera sa na svoje prvé rokovanie zišlo novozvolené Predsedníctvo ÚV KSS. Schôdzku otvoril prvý tajomník ÚV KSS dr. Gustáv Husák. Funkciu tajomníka pre ideologickú prácu prevzal na zasadaní súdruh Bohuslav Graca, funkciu tajomníka pre úsek ekonomický prof. Viktor Pavlenda, pre poľnohospodárstvo Ing. Štefan Sádovský, pre politický systém straníckej práce Ing. Jozef Zrak a funkciu tajomníka pre organizačné otázky práce strany Ing. Július Turček.

Predsedníctvo posúdilo situáciu v prvom pozjazdovom dni a konštatovalo upokojujúce sa ovzdušie v politickom a verejnom živote. Rozhodlo sa zapojiť do straníckej práce i delegátov zjazdu, volené orgány, aparát strany i jej široký aktív a hlavnú koncepciu zjazdového rokovania — podporu Dubčekovmu vedeniu strany — a závery zjazdového rokovania urýchlene preniesť do straníckych orgánov a organizácií. O výsledkoch rokovania zjazdu budú urýchlene informované všetky organizácie NF, aby sa na pomoc dubčekovskému vedeniu a plneniu uznesení zjazdu využil rozum i ochota komunistov i všetkých občanov. Predsedníctvo zdôraznilo hlavnú úlohu hneď odteraz — konsolidovať hospodárstvo, dopravu, spoje, obchod a v súvislosti s tým uložilo zodpovedným súdruhom termínované úlohy. Predsedníctvo ÚV KSS sa obracia s výzvou o porozumenie, súdružskú prácu a obetavosť na všetkých komunistov i nestraníkov, aby zabezpečili v najväčšej miere výrobu i zásobovanie počnúc surovinami pre priemysel až po články dennej potreby. Vážne opatrenia prijalo predsedníctvo na aktivizáciu funkcionárov SNR a NV všetkých stupňov.

Predsedníctvo sa ďalej zaoberalo niektorými kádrovými otázkami, ktoré vyplynuli z uznesení zjazdu. Prijalo tiež opatrenia na konsolidáciu života v mestách, v ktorých sa nachádzajú vojská Varšavskej zmluvy. Predsedníctvo sa uznieslo vyvinúť všetko úsilie i opatrenia na obnovu vysielania rozhlasu, televízie i vydávania tlače v záujme jednotného informovania verejnosti. Predsedníctvo sa obracia na všetkých občanov, aby svojím správaním sa vytvárali atmosféru pokoja, rozvahy a istoty.

Stratil sa Švejk!

Londýn (sm) — Knižným bestsellerom Anglicka posledných dní je vplyvom udalostí v Československu Haškov nesmrteľný román o dobrom vojakovi Švejkovi. V Londýne nedostať Švejka nielen v kníhkupectvách, ale zmizol aj z verejných knižníc a antikvariátov. Vlacero popredných vydavateľstiev chystá narýchlo nové vydania Švejka.

Odpovedá A. Ťažký

Rozhodne rozum

Pri veľmi krátkom rozhovore s prvým tajomníkom Stredoslovenského KV KSS v Banskej Bystrici a členom Predsedníctva ÚV KSS, zvoleného na mimoriadnom zjazde KSS, s Antonom Ťažkým sme sa zhodli na tom jedinom, čo má byť záväzné pre všetkých našich občanov v týchto dňoch:

U malých národov môže v týchto dňoch rozhodovať iba rozum proti hocijakej presile.

— Máme zabezpečenú istotu čo sa týka pojanuárovej cesty?

Súdruh Ťažký odpovedá: „Pôjdeme ďalej cestou januára 1968, ale hodne času uplynie, kým dôjdeme k januáru. Nakoniec záleží to na nás všetkých. To, čo platilo doteraz pre rozvoj života v spoločnosti, ktorá buduje socializmus, platí aj dnes. Keď chceš žiť, musíš pracovať. A kto chce dobre žiť, musí dobre pracovať. Tak, ako bol každý z nás statočne pripravený brániť svoju česť, svoju národnú hrdosť a štátnu samostatnosť a nezávislosť, tak statočne a rozumne musí dnes stáť na svojom mieste. Na pracovisku, doma, všade. Lebo rozhoduje dnes predovšetkým — rozum..."

(rok)

Na zamyslenie

Poradcovia

Možno je dobre, že existujú pivnice a podobné úkryty. Neviem si totiž dosť dobre predstaviť, kde by sa poskrývali tí, čo majú „slabšie nervy". Tí, čo sa za každej podobnej situácie, akú sme prežili v pamätných siedmych dňoch, utiahnu do veľmi hlbokej „ilegality". Aj by museli ostať pod holým nebom a ilegalita pod holým nebom by sa pre týchto pánov rovnala textu známej piesne „... budeme se bát".

A teraz začnú vyliezať a... radiť (!). Dubčekovi budú vyčítať sentiment, Husákovi tvrdo formulované slová, na iného povedia, že celkom zradil. Systém hry je známy: najlepšia obrana je predsa útok a túto hru oni ovládajú perfektne – nakoniec mali sa ju kde a kedy naučiť.

Každý z nás sa bál. Veď iba vyslovený blázon nepociťuje ten celkom normálny, ľudský strach. Ide však o to, nepodľahnúť mu až tak, že spravím čosi, čo ľudstvo už dávno nazýva zradou. Že sa zo strachu o seba, o svoje korýtko pridám k hocikomu, aj k diablovi. Že urobím aj to, za čo by som sa nikdy vlastným deťom nedokázal pozrieť do očí.

Začnú vyliezať, prichádzajú. PORADCOVIA. Nenaleťte im, nedajte sa zmiasť. Radšej im tak poriadne, po slovensky, strelte po papuli.

OTO FÚLÖP

VRÁTIA NÁM BUDOVY?

BRATISLAVA (Od nášho redaktora) — Ako sa dozvedáme z dobre informovaného prameňa, vo štvrtok krátko po trinástej hodine navštívil povereník SNR pre kultúru a informácie doc. Štefan Brenčič veliteľa vojsk Varšavskej zmluvy v Bratislave generálplukovníka Provalova a niektorých členov jeho štábu. Odovzdal mu nótu — uverejňujeme ju na inom mieste — v ktorej žiada okamžité navrátenie objektov rozhlasu, tlače a televízie, ktoré sú doteraz obsadené vojskami, teda medzitým i našej tlačiarne.

Generálplukovník Provalov sa vyjadril, že vojaci vrátia budovy hoci aj okamžite ak naši kompetentní činitelia písomne preberú záruku, že nepripustia v tlači, rozhlase a v televízii štvavú propagandu proti socialistickému táboru, Sovietskemu zväzu a Varšavskej zmluve. „Taký rozhlas," dodali členovia štábu „budeme potom aj my radi počúvať" (Dodali, žiaľ, aj to, že Smenu považujú za „paršivú gazetu".)

Povereník docent Brenčič oznámil túto odpoveď našim kompetentným činiteľom a popoludní podpísal ďalší list, v ktorom spomínanú záruku prevzal. Podľa včerajšej správy ČSTK aj predseda SNR Ondrej Klokoč na plénne SNR povedal, že požadované podmienky sú schopní zabezpečiť, neskoršie však príklad poverenika SNR pre kultúru a informácie nenasledoval a vyslovil sa, že najprv musí osobne prekonzultovať so sovietskym veliteľom výklad pojmu „štvavá propaganda" a že sa o to pokúsi dnes.

Neostáva nám teda zatiaľ nič iné, ako predbežne ďalej tlačiť Smenu v naprosto nevyhovujúcich podmienkach. V poslednom týždni presťahovali sme sa už do tretej tlačiarne, práca v pololegálnom a polokonšpiračnom ovzduší vyčerpáva tak nás ako aj pracovníkov tlačiarne — nečudujte sa preto, priatelia, ak vaša SMENA nie je v týchto dňoch vždy tak pohotovo v uliciach, ako ste si na to zvykli za normálnych okolností. Sme radi už tomu, že až na jediný deň, v ktorom nám obsadili redakciu i tlačiareň, sme vždy vyšli... (gg)

Zahraničie o nás

● 60 popredných rakúskych spisovateľov a kultúrnych pracovníkov protestovalo na včerajšej schôdzi vo Viedni proti postupu piatich krajín v Československu.

* * *

● Podľa správ z Londýna sú všetci západní dopisovatelia v Československu pripravení na odchod z našej vlasti. Vydanie príslušných pokynov pre ich odchod sa vraj pripravuje.

* * *

● Nijaká panika. Podľa najnovších viedenských správ požiadalo doteraz o azyl v Rakúsku len 347 československých občanov.

* * *

● Svetoznáma poľská herečka Ida Kamińska, partnerka nášho Jozefa Krónera v slávnom „Obchode na Korze" prišla včera do Viedne. Je na ceste do Izraelu. Vyhlásila, že z Poľska odchádza definitívne.

* * *

● Západonemecký minister hospodárstva Schiller vyhlásil, že NSR je bez ohľadu na vývin udalostí v Československu za ďalšie prehlbovanie obchodných a hospodárskych stykov s východoeurópskymi krajinami

KONSOLIDÁCIA SI VYŽADUJE ČAS

DOPRAVA DOPRAVUJE

● Slabšie v medzinárodných spojoch ● Problémy s kompletizáciou vlakových súprav ● Mestská doprava od pondelka skoro normálne ● Zatiaľ nelietame ●

BRATISLAVA (bl) — Automobilová a železničná doprava, podľa informácií, ktoré sme získali vo štvrtok popoludní, už až na malé výkyvy funguje normálne. Neprejazdné sú iba expresné medzinárodné autobusové linky a väčšina medzinárodných rýchlikov. Pravidelne premávajú vlaky iba na trati Bratislava—Viedeň, z Maďarska — cez prechod v Štúrove — prichádzajú denne dva-tri vlaky s našimi rekreantami, no o pravidelnej doprave sa zatiaľ nedá povedať. Záleží to predovšetkým na maďarských orgánoch. Postupná obnova medzinárodných tratí bude trvať ešte niekoľko dní, na Správe Východnej dráhy nepredpokladajú, že by budúci týždeň premávali už všetky vlaky — problémy budú s kompletizáciou vlakových súprav. Ani železničný hraničný prechod v Štúrove nie je t. č. po technickej stránke celkom v poriadku.

Maďari a Bulhari, vracajúci sa vlakom cez naše územie domov, nemajú na prechodoch s maďarskými pohraničnými orgánmi problémy, občania z kapitalistických štátov tadiaľ však cestovať nemôžu. Doprava tovaru prebieha normálne.

Bratislavská mestská doprava funguje zatiaľ do desiatej hodiny večer, z dispečingu Dopravného podniku mesta Bratislavy však oznamujú, že od pondelka majú električky, trolejbusy a autobusy premávať do polnoci. Od pondelka pôjdu aj pravidelné nočné autobusové linky.

Najväčšie problémy budú zrejme s obnovením pravidelnej leteckej dopravy. Podľa informácií zo Správy dopravných letísk v Bratislave, je bratislavské letisko schopné prijímať a vypravovať lietadlá ihneď, len čo vojská Varšavského paktu uvoľnia rádionavigačné zariadenia. Kedy to bude, nedá sa presne povedať, rokovania sa však údajne začali.

List spojenému velitelu armád piatich štátov Varšavskej zmluvy

V záujme legalizácie tlače, rozhlasu a TV

BRATISLAVA (čstk) — Poverenik SNR pre kultúru a informácie docent Štefan Brenčič poslal 29. augusta list spojenému veleniu piatich armád Varšavskej zmluvy v Bratislave, v ktorom sa hovorí:

„Opierajúc sa o komuniké z rokovania v Moskve, v ktorom sa uvádza, že spojenecké vojská, ktoré dočasne vstúpili na územie Československa, nebudú zasahovať do vnútorných vecí ČSSR a vzhľadom na naliehavú potrebu trvalej a nerušenej činnosti kultúrnych zariadení a masových komunikačných prostriedkov, žiadam Vás:

1. Okamžite umožniť obnovenie normálnej činnosti legálneho vysielania Čs. rozhlasu na Slovensku z jeho pôvodných pracovísk. Uvoľniť priestory rozhlasového štúdia v Bratislave na Zochovej ulici a na Leninovom námestí, ako aj ostatné štúdiá v Banskej Bystrici, Košiciach, Prešove a v ďalších mestách na Slovensku. Okamžite odvolať spojenecké vojská zo všetkých rozhlasových vysielačov na Slovensku.

2. Okamžite umožniť obnovenie normálnej činnosti Čs. televízie na Slovensku zo svojich pôvodných pracovísk v Bratislave, Banskej Bystrici a v Košiciach. Umožniť rekonštrukciu televíznych vysielačov na Slovensku, osobitne vysielač Kamzík pri Bratislave a Dubník pri Košiciach. Okamžite uvoľniť všetky retranslačné body rádioreléových sietí.

3. Okamžite uvoľniť všetky zosilovacie stanice ako aj ostatné telekomunikačné objekty a priestory spojov na Slovensku.

4. Umožniť nerušenú činnosť všetkým redakčným kolektívom tlače, rozhlasu, televízie a Československej tlačovej kancelárie na Slovesnsku.

5. Okamžite uvoľniť nerušenú výrobu a distribúciu tlače na celom Slovensku. Umožniť činnosť tlačiarňam a Poštovej novinovej službe.

6. Umožniť plynulé zásobovanie tlačiarní polygrafickým papierom.

7. Umožniť nerušenú činnosť siete drôtového a miestneho rozhlasu na Slovensku.

8. Umožniť činnosť všetkým umeleckým a kultúrno-osvetovým zariadeniam na Slovensku.

9. Zaručiť ochranu objektov pamiatkovej starostlivosti, múzeí a všetkých kultúrno-osvetových zariadení na Slovensku.

10. Okamžite odsunúť spojenecké vojská z pracovísk rozhlasu, televízie, tlače a spojov na Slovensku.

11. Okamžite odovzdať ochranu týchto objektov bezpečnostným orgánom Československej socialistickej republiky.

Žiadam spojené velenie v Bratislave, aby v tomto zmysle pôsobilo na velenie spojených armád v Prahe za účelom uskutočnenia obdobných opatrení v českých krajoch, aby sa tak umožnila celoštátna programová činnosť masových komunikačných prostriedkov."

ZVESTI

NÁVŠTEVA NA ČNR. Z poverenia Predsedníctva SNR navštívila 28. augusta Českú národnú radu delegácia Predsedníctva SNR, aby oba národné orgány ďalej navzájom koordinovali svoje práce na príprave federalizácie k 28. októbru t. r.

FOND REPUBLIKY. Ani cudzie vojská neodradili Bratislavčanov od toho, aby zabudli na republiku. Za posledný týždeň zložili v banke na Fond republiky vyše 24 700 korún.

FOND SOLIDARITY. V ústredí Št. banky československej začali viesť nový účet nazvaný „Fond solidarity s postihnutými občanmi". Vo fonde sa sústreďujú prostriedky občanov i organizácií na krytie škôd spôsobených cudzími vojskami našim občanom. Číslo účtu je 2180.

Prezident medzi Pražanmi

Prezident republiky Ludvík Svoboda sa prešiel vo štvrtok predpoludním Prahou. Zastavoval sa, rozprával s ľuďmi, napr. na Václavskom námestí, na Národnej triede i na iných miestach.

Milióny škôd denne

BRATISLAVA — Situácia, v ktorej sme sa ocitli, denne nášmu národnému hospodárstvu prináša stámiliónové škody. V závodoch sa nepracuje naplno, ohrozené je plnenie plánu, porušené je zásobovanie závodov i obyvateľov. V Bratislave možno denné škody vyčísliť na 60—80 miliónov korún. Utrpela spojová technika, cesty, domy, prevádzkové budovy a historické pamiatky. Zatiaľ sa nedá všetko vyčísliť, najmä nie dôsledky, ktoré sa ukážu neskôr, ako napríklad zásobovanie.

Železnica nemá voľnú sobotu

BRATISLAVA (bl) — Podľa informácie z kompetentných miest Správy Východnej dráhy v túto v normálnych podmienkach voľnú sobotu budú všetky vlaky premávať ako v pracovné dni. Železničiari totiž predpokladajú, že vo väčšine závodov sa bude normálne pracovať. Keďže vlaky premávajú ako v pracovný deň, platia aj robotnícke cestovné lístky.

Pozor, bude zvoniť aj na vysokých školách!

PRAHA — Podľa včerajšieho oznámenia Ministerstva školstva začne sa sa školský rok na vysokých školách 1. októbra. Termíny skúšok, stanovené na september, príslušné vysoké školy upravia podľa podmienok.

Beseda s Bohuslavom Gracom

BRATISLAVA — Členovia výboru Zväzu slovenských novinárov a vedúci pracovníci tlače, rozhlasu a televízie na Slovensku zišli sa 20. augusta v Bratislave na pracovnú besedu s novozvoleným tajomníkom ÚV KSS pre ideologickú prácu so súdruhom Gracom. Hlavným námetom diskusie účastníkov besedy boli problémy, ktoré bezprostredne súvisia s normalizáciou činnosti masových komunikačných prostriedkov. K tejto súčasnej bytostnej otázke práce novinárov sa vyjadril aj prítomný poverenik SNR pre kultúru a informácie Štefan Brenčič, ktorý informoval o priebehu rokovania so spojeným veliteľstvom vojsk v Bratislave, týkajúcom sa o. i. obnovenia komplexnej činnosti tlače, rozhlasu a televízie v našej republike.

Súdruh Graca ubezpečil prítomných novinárov, že stranícke orgány a SNR urobia všetko, aby sa v plnej miere rozvinuli podmienky pre pôsobnosť novinárov pri dodržaní zásad obsiahnutých v komuniké nedávnych moskovských rokovaní. Vyjadril presvedčenie, že pracovníci masových komunikačných prostriedkov na Slovensku urobia všetko, aby pomohli v čo najkratšom čase skonsolidovať život občanov v mestách i na vidieku, ak budú bezvýhradne napomáhať vedeniu strany na čele so súdruhom Alexandrom Dubčekom. **Ubezpečenie ist takouto cestou vyslovil v mene všetkých žurnalistov na Slovensku, predseda Zväzu slovenských novinárov Svetozár Štúr, ktorý novozvolenému tajomníkovi Bohušovi Gracovi vyjadril plnú podporu.**

Zvolen ponúka masť a mäso

BRATISLAVA (rok) — Riaditeľ Stredoslovenského mäsopriemyslu n. p. vo Zvolene Štefan Ťažký nás ubezpečil a odkazuje:

„Pri skromnosti máme všetkého dosť..." Čo to znamená v praxi? Podľa všetkého stačia už teraz na rok so zásobami najmä v hovädzom a teľacom mäse, ak, pravda, bude dobre organizovaný výkup. Majú dosť masti a trvalých výrobkov (z bravčoviny aj hovädziny). Tento týždeň sú dokonca schopní zvýšiť odbyt. Suroviny a kapacity majú totiž zabezpečené. „Sme schopní pomôcť aj iným v republike, najmä masťou," vyhlásil s. Ťažký.

Výrobný námestník riaditeľa Karol Jelínek vyhlasuje, že tu mali, čo sa exportu týka, pripravené aké obchody, že by im to aj svet mohol závidieť (zatiaľ vnútorne zásobujú celý Stredoslovenský a Východoslovenský kraj). Práve 21. augusta mali podpísať dohodu cez Koospol s rakúskymi partnermi o dodávke špeciálnych strojov. Export za 50 000 dolárov sa neuskutočnil. „Do konca septembra potrebujeme tie stroje veľmi! Veľmi!" dodáva s. Jelínek.

Americký viceprezident Hubert Humprey sa stal kandidátom demokratickej strany na úrad prezidenta USA. V nominácii získal 1 761 hlasov, čo je o 1 100 hlasov viac, ako dostal jeho protikandidát senátor Mc Carthy. Všeobecne sa očakáva, že demokratický kongres nevyzve americkú vládu, aby postupne uvoľnila svoje pozície vo Vietname a uvažovala o prípadnej účasti juhovietnamských vlastencov vo vláde.

* * *

Generálny tajomník OSN U Thant prehlásil, že bezpečnosť všetkých krajín sveta môže byť zabezpečená len zákazom používania nukleárnych zbraní, čo prispeje k všeobecnému a úplnému odzbrojeniu. Posolstvo, ktoré prečítali včera v Ženeve na konferencii štátov nevlastniacich nukleárne zbrane, U Thant pripomína, že jednou z úloh konferencie bude hľadať spôsob, ako čo najlepšie zabezpečiť bezpečnosť všetkých štátov. Súčasne varuje pred zvyšovaním *nukleárnych zásob*. Konferencia v Ženeve má podľa jeho slov prispieť k pokroku v oblasti odzbrojenia.

* * *

Politickí a vojenskí pozorovatelia v Afrike sa domnievajú, že sa postavenie republiky Biafra v poslednom čase podstatne zhoršilo. Podľa posledných správ sa zdá, že boje sa už chýlia ku koncu a že do 14 dní bude Biafra celkom podrobená.

* * *

Šéf letectva a niektorí ďalší letečtí dôstojníci v ZAR boli znova súdení, pretože proti predchádzajúcim pomerne nízkym trestom boli verejné protesty. Šéf letectva, ktorého pôvodne odsúdili na 15 rokov, dostal teraz doživotie. Podobne sprísnil súd rozsudky aj ostatným.

Zrnko múdrosti:

Aj zubmi múdrosti človek hryzie. Milan Kenda

47

DENNÍK SÚV CSZM

Smena

Utorok 3. septembra 1968 ◎ Ročník XXI. — Číslo 207 ◎ Cena 40 h.

SMENA – 3. SEPTEMBRA 1968

48

Čtyřstránkové vydání obvyklého novinového formátu.

Z obsahu vyjímáme tyto články:

Strana první:

Vyhlásenie predsedníctva Zväzu českých novinárov

Tlač v ilegalite?

PRAHA — Ako oznámili z predsedníctva Zväzu českých novinárov, predsedníctvo vyhlásilo, že zriadenie Úradu pre informácie a kontrolu činnosti tlače, rozhlasu, televízie a ČSTK prijíma len na tri mesiace. V tejto súvislosti predsedníctvo oznámilo, že pokiaľ vláda nevyhlási obnovenie činnosti riadnych komunikačných prostriedkov a sovietska strana neuvoľní budovy, budú sa považovať všetky noviny v Prahe za ilegálne. Sovietska strana trvá na tom, aby zo slovníka zmizlo slovo „okupant", naliehá na zrušení Reportéra, Studenta a Literárnych listov, ktoré označujú za strediská kontrarevolúcie. Reportér ešte v septembri vyjde, ďalej sa však nebude kolportovať. Pražskí novinári vyhlásili, že neprevezmú budovu, kým ju neprehliadnu pyrotechnici. Za dokázanú kolaboráciu vylúčili zo Zväzu novinárov Lukáča a Sulека, dvoch vedúcich činiteľov ČSTK. Prípad Oldřicha Švestku sa ďalej prešetruje.

Strana první a druhá:

Glosy

Medzi našim obyvateľstvom pozorovať isté ochabnutie, ba miestami až rezignáciu. Je prinútené prijať nové skutočnosti, proti ktorým v minulých dňoch tak nekompromisne protestovalo. Je prinútené vyrovnať sa so stavom, ktorý nevyhovuje jeho mentálnemu uspôsobeniu – so stavom podriadenosti.

Tento nový faktor bude určovať náš vývoj v najbližšom čase, zahraničnopoliticky i vnútropoliticky. Rozruch vo svete okolo Československa pozvoľna utichne.

Ale v ďalšom medzinárodnom vývoji sa budú odrážať nešťastné udalosti v Československu ako v mnohonásobnom zrkadle. Po mnohých krajinách prebehne vlna konzervatívizmu, ako už prebieha napríklad v USA, zatlačí pokrokové sily do defenzívy. Bezprostredne staží napr. terajšie ženevské rokovanie nenukleárnych štátov, ktorých nedôvera voči politike nukleárnych mocností ešte viac vzrastie. Staží aj nastávajúce rokovanie Valného zhromaždenia OSN, na ktorom možno očakávať ostré kontraverzie.

Sme malý štát, naša vnútorná i zahraničná politika sa však stávala pre mnohé väčšie národy nádejou, náš obrodzovací proces a naša cesta k demokratickému socializmu otvárali nové cesty pre súčasný model socialistickej spoločnosti v ich vlastných krajinách.

Napriek súčasným pomerom a udalostiam sa ich nesmieme vzdať. Stali sme sa nádejou pre pokrokové sily v mnohých štátoch, nesmieme preto upadať do beznádeje!

IVAN HORSKÝ

U nás síce kontrarevolúcia nebola, ale musíme prijať sankcie, akoby tu táto kontrarevolúcia bola. Lebo pravda obyčajne nepotrebuje zbrane. Tá druhá strana však zbrane má a má ich nabité a vie nimi aj vynikajúco narábať. Kompromis je vždy ústupok, no nemusí znamenať opustenie zásady, ideálu. A my nechceme a nesmieme opustiť pojanuárové ideály ľudskej tváre socializmu. Dubčekovský a nie iný socializmus je ten, ktorý znamená pre nás vnútornú očistu, desiatkami rokov mocenskej praxe zaprášeného, zadubeného Marxovho a Leninovho humánneho odkazu. Revolúcia v podaní ich nástupcov znamenala predovšetkým boj o moc, o jej upevnenie, a nie ambíciu vrátiť človeku človeka, ľudskému svetu jeho ľudskú tvár.

Československo, verné svojim vlastným, hlboko demokratickým a humánnym tradíciám, vzalo na seba príliš veľkú úlohu. A preto sa nečudujme, že nás postihlo príliš veľké nepporozumenie.

JÁN BUDČAN

Všetci si dávame teraz základnú otázku: Čo robiť? Ako sa zachovať, aby náš postoj, naše činy nezvyšovali nebezpečenstvo väčšieho utrpenia, no na druhej strane aby náš ľud nezrazili na kolená a neumŕtvili naše ideály?

V týchto dňoch už ťažko dávať všeobecne platné rady. Okrem už známej – zachovať rozum, pokoj a rozvahu, predsavzať si na istý čas, že nebudem vidieť, čo mi kole oči, nepoviem, čo sa derie na jazyk. O ostatnom sa už každý z nás musí rozhodnúť sám, aj podľa situácie, ale najmä podľa svojho svedomia!

Človek sa tak aj tak zamýšľa nad tou „kontrarevolúciou", a stále nie a nie ju u nás objaviť. Chodil som včera ulicami Bratislavy, a ani tam nebola. Skôr naopak. Pokoj a poriadok vládli v čase. Bratislavčanov tu síce bolo pomenej, no chodili sviatočne vyobliekaní, pokojní. Hliadky zložené z príslušníkov LM, VB a armády nemali prácu.

Aj v Bratislave počuli výzvu stranických i verejných orgánov. Výzvu, ktorá mala odstrániť namaľované „kontrarevolučné" heslá zo stien domov. Zaujímavé. Stačila iba jednoduchá výzva a nápisy zmizli. Tá „kontra" disciplinovane poslúchla oficiálne orgány.

A pred univerzitou, na Šafárikovom námestí už ľudia rozobrali aj improvizované hroby nešťastných obetí. Už nič nepripomína nedávne udalosti v okolí univerzity. Iba zaschnutá krv na schodoch, na žltej dlažbe ulice, ktorú nezmyl ani včerajší dážď.

JÁN REHÁK

Strana druhá:

ČLOVEK SPOMÍNA

Na všeličo myslí a spomína človek v týchto dňoch. Spomenul som si napríklad na augustové dni roku 1944, keď som ako povstalecký vojak v Banskej Bystrici vdychoval vzrušený, nadšený nádejnú atmosféru boja za slobodu, za očistenie Slovenska od nemeckých fašistických armád.

Aký rozdiel oproti atmosfére dneška!

V duši prevláda trpkosť, sklamanie, nádeje sú chmúrne... A rozum sa darmo snaží pochopiť logiku udalostí. Na otázky o budúcnosti niet bezpečných odpovedí.

Vlasť je smutná, zdeptaná. Môže byť v takej chvíli bezstarostný a veselý ktorýkoľvek občan? Myslím, že nie.

Skúšam hľadať útechu a pomoc v knihách, u filozófov, génioch a prorokov. Na chvíľu akoby sa to darilo, ale v zápätí opäť hrozilo, že vyvstane bezútešná realita. Vydržať! — velí v tej chvíli svedomie. A ide sa ďalej... Lebo aj vývin ide ďalej u nás i vo svete.

Nazdávam sa, že v najbližších týždňoch a mesiacoch bude tento vývin veľmi dynamický. Môže nám priniesť nové prekvapujúce a dôležité momenty a zvraty — aj pozitívne. Pravdaže, spoliehať sa na to nebudeme, pestovať ilúzie bolo by ťažkou chybou. Spojené národy, svetová verejná mienka atď. — je jedna vec a nešťastná poloha malého štátu medzi dvoma veľkými národmi — to je vec druhá, nehovoriac už o záujmových sférach veľmocí. Existuje teda niečo, čo nás môže potešiť, existujú dajaké „aktíva"? Áno. Predovšetkým veľkolepá jednota všetkého ľudu a jeho ústavných predstaviteľov, ukutá v osudových dňoch. Vidí sa mi, že ďalšia nová vec sa rodí — nová pracovná morálka. Azda sa teraz naozaj naučíme pracovať svedomitejšie, zanietenejšie, lepšie než sme pracovali napríklad ešte pred rokom. Ide o socializmus v tejto republike, socializmus moderný, demokratický, humanistický.

Uvedomujem si, že hovorím o dlhodobej perspektíve, ale naše oči musia byť upreté teraz nielen pred nás, ale aj ďaleko za cieľ.

50

Kto je kto?

Včera bola nedeľa, prvý septembrový deň.

Akiste je dobre, že naozajstnú nedeľu mali aspoň naše deti: s obligátnou zmrzlinou, kinom, žuvačkou a cukríkom. Že nevedeli nič o nedeľnajších pocitoch dospelých. Len silní dokázali, že tá druhá bezútešná tvár nedele nedotkla sa deti a zotala v nás.

Hoci cudzie vojská zväčša opúšťajú naše mestá, a nám sa tak spĺňa malá čiastková nádej spred niekoľkých dní, neistota a nedôvera naďalej gniavia prvé výhonky optimizmu. Naďalej sa cítime vo vlastnom dome ako podnájomníci a vo vlastnej domovine ako hostia. Tí, čo už prežili voľajaký ten týždnik v zahraničí, poznajú túžbu po domove. Je paradoxné, že človek je odkázaný túžiť po normálnom živote vo svojej krajine. Život sa normalizuje v obchodoch, vo fabrikách, cestách a na pracoviskách. No môže sa normalizovať aj v NÁS, keď sú stále tu? Trebárs ich nevidíme, čoraz viacej pociťujeme ich prítomnosť. Sú v tlači i rozhlase, boli aj pri nedeľnajšom obede, v transparentoch a nápisoch — ešte intenzívnejšie v tých čerstvo zotretých, pri práci, v materinskom pohľade na deti, v každej nepopulárnej správe a nepopulárnom príkaze, ktoré vydávajú naši najpopulárnejší štátnici.

V myšliach sveta a verejnej mienky už zovšednievame. Aj prítomnosť cudzích vojsk, aj naše osudy. Lebo Benfika opäť hrá futbal, kdesi zastrelili amerického veľvyslanca, genocída v Biafre pokračuje, americkí letci hádžu bomby na Vietnam, mnohé latinskoamerické a africké štáty si premysleli ďalšie protesty proti vpádu cudzích vojsk do ČSSR a udalosti u nás vidia už „objektívnejšie". Sú takí malí a takí bezmocní ako my.

Život sa teda normalizuje. Bojím sa, aby sa neskonsolidoval natoľko, že sa s ním zmierime aj v myšliach, že na status-quo si zvykneme, obávam sa, aby sa naša, ešte včera víťazná masívna rezistencia, nestala zbraňou ICH i SVETA VOČI NÁM, aby sme jej nepodľahli. História sa začína opakovať: zvíťaziť — čo len morálne, nebolo tak ťažké, ako opätovne zjednotiť ľudí a vzájomne si dôverovať.

Už vyše pol roka vyskakujú pred nami stále nové kritériá, ktorými treba hodnotiť ľudí:

Čo robil a ako sa správal po XX. zjazde?

Ako od roku 1963, kedy najmä na Slovensku sa mierne oteplilo?

Ako koncom roku 67?

Ako po januárovom pléne?

Kto a ako sa zachoval onej augustovej noci? Kto a ako v ďalších dňoch? Nebudú práve tie ĎALŠIE DNI ROZHODUJÚCE?

Mnohí ľudia, o ktorých sa tradovalo, že sú konzervatívni, zachovali sa čestnejšie ako podaktorí „protinovotnovci". Zmätok v myšliach násobili aj prvé správy o niektorých funkcionároch. A hneď nato dementi, a hneď nato iná pravda. V krízových situáciách sa najťažšie hľadá PRAVDA.

KTO JE DNES KTO? Viem, že publikáciu „KTO JE KTO", redaktori ČSTK začali pripravovať pred dvoma rokmi. Už aspoň trikrát ju prepracovali. Napriek tomu stále nemôže vyjsť. Bola by zastaralá a falošná. Obrazne povedané, ešte stále nie je čas ani na najkrajšiu Gottovu pieseň. Niektorým by sa mohlo zdať falošnou. Ešte stále nedozrel čas na upokojujúci a čistý a jedine správny hlas. Nie, nechcem vnášať ešte väčší zmätok do mítoru v našich hlavách. Snažíme sa iba pomôcť mladým ľuďom. Upokojiť ich aspoň natoľko, že hneď po prvej správe, zvesti, po prvom šušušu, nebudú hneď súdiť, odsudzovať a konať intuitívne. Ten večný zápas citu s rozumom je zložitý, ťažký: Počuli si?, ten je taký a ten onaký. A jeho otec... No dobre, ale aký som ja a aký je môj otec? V každom z nás sa čosi prevalilo, čosi prebolelo, každý sa najviac obával aj o osud svojich detí, každý má iné morálne danosti a vlastnosti, u niekoho strach prekryl čestnosť, u iného čestnosť a statočnosť — strach. To všetko kričí a stále dozrieva. Otvorene hovorím: Bojím sa o niektoré deti niektorých otcov, ktorí sklamali, ktorým panciere ohli chrbtice, bojím sa začiatku školského roku, vzrušených debát cez prestávky a putujúcich listočkov cez vyučovacie hodiny: KTO JE TO? Bojím sa prevahy citových otáznikov nad menšinou, objektívnych rozumových odpovedí. Tak ako nemožno súdiť národy, trebárs aj národy cudzích vojsk na našom území, pre omyly svojich v o d c o v, nemožno súdiť ani deti pre omyly o t c o v. Staršia a stredná generácia má od mala zbabraný život. Pokúsme sa zachrániť kúštik radostného života aspoň pre naše deti.

SLÁVO KALNÝ

51

Dvaja vojaci...

Maďarskej ľudovej armády nápor týchto dní nevydržali. Opustili pri Leviciach obrnené vozidlo a utiahli sa do blízkeho lesa. Svedomie im nedovolí bojovať proti tomu, čo nie je. Občania ich nenechávajú o hlade a smäde.

Čo po pléne?

Hovorí dr. Gustáv Husák, prvý tajomník ÚV KSS

Celý národ čaká na jasné slovo, o ktoré by sa mohol oprieť.

— Myslím si, že jasné slovo bolo v tejto situácii už povedané na mimoriadnom zjazde KSS i vo vystúpeniach prezidenta Svobodu, prvého tajomníka Dubčeka, predsedu vlády Černíka, atď. Inak si myslím, že aj v nasledujúce dni budeme mať ďalšie príležitosti v Bratislave obsiahlejšie sa k tejto problematike vyslovit.

Chceli by sme počuť niečo o zasadnutí pléna ÚV KSČS.

— V sobotu na zasadnutí ÚV KSČS mal referát súdruh Dubček a hovoril aj prezident Ľudvík Svoboda. Osvetlili príčiny danej situácie a bližšie sa hovorilo aj o moskovských rokovaniach a ich výsledkoch. Súčasne na tomto zasadnutí ÚV v Prahe bol aj rozšírený Ústredný výbor, boli kooptovaní ďalší členovia, takže prišli noví ľudia, delegovaní alebo navrhovaní krajskými výbormi, bolo rekonštruované Predsedníctvo, takže je dnes aspoň polovica ľudí v Predsedníctve ÚV KSČS nových. Možno povedať súhrnne asi toľko, že v tej istej línii, ako išiel mimoriadny zjazd KSS, rokovalo aj v sobotu plénum ÚV KSČS a dospelo k tým istým záverom, že jediná cesta pre nás z tejto situácie je pokoj, rozvaha a triezve východisko, ktoré vidíme v dôslednom plnení dohôd, dohovorených v Moskve.

A na záver?

— Chcel by som iba toľko povedať, že zo správ, ktoré dostávame zo Slovenska po mimoriadnom zjazde KSS, vidieť, že nastalo určité politické uvoľnenie, upokojenie vo všetkých krajoch a vo všetkých okresoch. Súhlasia so závermi zjazdu KSS, podporujú nové vedenie našej strany a teda plnia aj tie jeho závery, ktoré vedú k pokojnému životu. V Prahe bolo vidieť tak trochu rozdielnu situáciu. Na Slovensku sa tieto problémy riešili o niekoľko dní skôr, takže máme, povedal by som, taký psychologický alebo politický náskok. Ale českí súdruhovia sa v podstate pre túto cestu rozhodli a uvítali uznesenie, ktoré bolo na Slovensku.